

Corinto anuabu ha dukũ Paulõ hatu kene bumanikiaki

1 CORÍNTIOS

Paulõ hatukiri xinãnikiaki, na hãtxarã

1 ¹Jesus Cristõ kuxipayawakĩ Deusũ ea xinãkĩ ea katunikẽ Cristowẽ taea nukũ betsa Sóstenesbetã ã Paulõ ã matu kene bumakĩ taewaii. ²Deusũ katua Corinto mae ewapanu mã hiweabu Jesus Cristo matu mawashũkĩ meribi wakĩ matu pepawaniwẽ taeshũ Deusũ haturi katua nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristo habũ txibãmisbu dasibibubetã mã ikũwaĩbu itxamisbu tibi anu ã matu kene bumai uĩbaũshãkãwẽ. ³Nukũ Epa Deus inũ nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristõ hau matu unãnuma hiwemakĩ pepwakĩ duawakubainũbũwẽ.

**Hawara Deusũ hatu ashũmiswẽ taeshũ Paulõ
Deus kẽwãkubainikiaki, na hãtxarã**

⁴Mã Jesus Cristo txibaĩbuwẽ taeshũ Deusũ matu pepawakĩ duawaya ã Epa Deusbe hãtxakĩ ã matuwẽ kẽwãkubaĩmiski. ⁵⁻⁶Ha inũ, Cristokiri nũ matu yusĩtani mã ma ikũwãkĩ txibãkubainaya Deusũ shabakabi matu unãmakĩ pe hãtxamakĩ hakiri matu tapĩmakĩ hawẽ pepawẽ Deusũ matu duahairawakubainikiki. ⁷Haskakẽ mã Deus ikũwaĩbũ hamapai hawẽ aka tibi Deusũ matu inãkubainai hayatã mã ashũkubaĩmiswẽ taea nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristo naiuria ana butuai mã uĩshanai mã manakubainaii. ⁸Haskawẽ taeshũ Deusũ hawa heneama matu kuxipa wakubaini Cristo ana huaya hawa txakabu matukiri yuitirubuma ishãkanikiki. ⁹Ha inũ, Deusũ bake nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristobe mã hiwekubaĩshanũbũ Deusũ matu katunitũ duawakĩ hawa matu hakimakĩ henebainama ishanikiki, haska yubakani amis betsa wakĩ kaneismawẽ taearã.

Ikũwaĩ xinã tibiwai pashkatimakiaki, na hãtxarã

¹⁰Ë betsabu inũ ã puibuũ, nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristõ kuxipawẽ ã matu yunuai nĩkakãwẽ. Matũmebi pashkanameama xinã betsa betsapa

wama unānuma Jesus ikūwaĩbube hiwekubaĩkāwē. ¹¹Mã xinã txakai ha ikĩ ana unānuma hiweama mã xinānānaĩ pashkanameaibu Cloẽ enabũ ea banabimaxinawē taeshũ ẽ betsabuũ, ẽ matu yuiiai. ¹²Matu tibikiri ea yuikĩ: “Nukũ betsabu ha irabekĩ yuikĩ: ‘Eãñã, Paulõ nuku yusĩmis besti ikūwāki ẽ txibākubainaii’, ikaya betsari: ‘Eãñã, Apolõ nuku yusĩmis besti ikūwāki ẽ txibākubainaii’, ikaya betsari: ‘Eãñã, Pedrõ nuku yusĩmis besti ikūwāki ẽ txibākubainaii’, ikaya betsari: ‘Eãñã, Cristõ nuku yusĩni besti ikūwāki ẽ txibākubainaii’, ikĩ haska yuikubaĩkanikiki”, ea waxinabuki. ¹³Ea haska wabu, Habaa! Cistorã, nũ haska watã pashkatirubumẽ? Nũ haska washũ pashkatirubumahairaki. Mã ha ikūwanũbũ cruzkia ea Paulo ẽ matu mawashunama iniki. Ha inũ, ẽ Paulo mã ea ikūwaĩwē taeshũ ẽ kuxipawē matu naximabumariki. ¹⁴Haskakē huni betsaburi ẽ naximamawē taeshũ tsuabũra yuikĩ: “Paulõ ea naximani hawara Paulõ besti yusĩaĩ ẽ txibaii”, itirubumawē taeshũ Deus ẽ kēwaii. Eska unākĩ matũ mae ewapa Corinto anushũ Crispo inũ Gaio besti ẽ naximaniki. ¹⁵Haskawē taeshũ: “Paulo ẽ txibāyã hawē kuxipawē ea naximaimaki”, ikĩ tsuã yuitirubumaki. ¹⁶Hamē betsarã, ẽ hakimarã, Estéfanasbe hiweabu ẽ hatu naximarianiki. Yura betsa ẽ naximani ẽ ana xinātirumaki. ¹⁷Hamē ea yunukĩ: “Ea ikūwātã hatũ txakabu henekatsis ikaibu naximakubaĩwē”, iwanã, Cristõ ea yunuama iniki. Hakia ea yunukĩ: “Ekiri kakape besti datã akĩ hatu yusĩkubaĩwē”, akĩ ea nitxĩniki. Matu yusi kashũ yusĩnã betsabu hãtxa hawērua besti hãtxamisbu keskakĩ eari matu anu kashũ Cristo kēwãma mã ea kēwãnũbũ ẽ matu yusĩnirã, hamē Cristo cruzkia nukuwē taea mawanirã, hawē kuxipa hakimawakĩ hamē ẽ matu yusĩkeaniki.

**Cristorã, yurabũ hawē unānepati inũ hawē
kuxipatirubukiaki, na hãtxarã**

¹⁸Yurabũ txakabu buanũ ika cruz anua Cristo mawatã ana besteni ikūwaĩ nũ hawenabuwē taeshũ nũ habu Deusũ hawē kuxipawē nuku mekeshanai nũ ma unāyã, haska xinãma yura betsabũ yuikĩ: “Nuku tatima yuimiburã!”, habũ Jesus haibuwakatsi ikama nukũ yusĩa danãmisbuwē taea habu mawa kayabi teneshãkanikiki. ¹⁹Haskakē ha yurabukiri yuikĩ hawē hãtxa yuishunika Isafas Deusũ yuikĩ:

“Habu unānepabu unaĩsmapa keska wakĩ,
dasibi tapĩkĩ kaneisbuma unãriama keskabu ẽ hatu washanaii,
hawarawē unānepamis hawauma keska wakinã. Manayuwe”,
aka nuku keneshuniki. ²⁰Haska inũ, yura betsabu unānepabiabũ Deusũ hatu binumiski. Betsabũri Deusũ nemati inũ hawē yunuti yusĩnanãbiamisbũ Deusũ hatu binuriamiski. Betsaburi yura betsabe ha irabekĩ binubiamiskē Deusũ unākĩ dasibibu binumiski. Haskakē Deusũ dasibi unãhairakĩ haska yurabũ xinātiru binukĩ unaĩsmapabu keska hatu

wamiski. ²¹Haska inũ, yura betsa betsapa unãnepabiakĩ Deus unãbumakẽ nukũ Epa Deusũ dasibi unãhairakĩ kakape nuku hatu yusĩmaya itxapabũ danãkĩ: “Tatima ikanikiki!”, ibiaibũ nũ matu yusiayã Cristo mã ikũwaiũbu hawenabu Deusũ matu waniki, niti akamarã. Haskakĩ mã xinã betsa watã ikũwãyã matuwẽ Deus benimakũkainikiki.

²²⁻²³Haska inũ, dami itimaska besti judeubũ uĩtã besti ikũwãtirubuwẽ taeshũ Messias Cristo yumetsu keska mawakĩ hatũ nukũ txakabu buani nũ yusĩmis danãkĩ habũ xinãkĩ: “Haskai e iskirã nukũ Shanẽ Ibu hua mawakeanamaki”, akĩ yuimibuki. Ha inũ, ikũwãriama judeubumã dasibi unãkatsis imisbuwẽ taeshũ habũ xinãkĩ: “Deusũ bake cruz anua mawaxina ana besteni tatimabũ besti ikũwãtirubuki”, iwanã, yuimibuki. Haskabiaibũ nukũ txakabu buakĩ hawenabu nuku wai cruz anu yumetsu imis keskai Cristo nuku mawashunikiri nũ yusiũkubainaii, hatuki e iki dakeamarã. ²⁴Haskakẽ na kakape Messias Cristokiri betsabũ danãbiaibũ nũ judeubu inũ nũ judeubuma Deusũ nuku katuniwẽ taeshũ Deusũ hawẽ kuxipa Cristo yunukĩ habia keskari wakĩ dasibi unãhairamani ha besti xinãkĩ nũ ikũwaii. ²⁵Deusũ haska wamis nĩkama betsabũ kanekĩ yuikĩ: “Deusrã, tatimaki, unaĩsmaparã, kuxipa hayamarã”, amisbuki. Hakia dasibi unãhairakĩ Deusũ yurabu dasibi binumiski. Hawara yurabũ ikũwãma danãmisburã, Deusũ hawẽ kuxipa nuku uĩmãmiski, nũ babubiakenã. Haskai Deus kuxipahairakĩ yurabũ kuxipa binumiski.

Tsuabura Deusũ katuni ibubis kãtirubumakiaki, na hãtxarã

²⁶Ë betsabũ inũ ã puibuũ, Deusũ matu katukĩ eska matu wakubaĩmisrã, nĩkakãwẽ. Unanepabu eskarabes besti katukĩ kuxipaburi eskarabes besti katukĩ shanẽ ibuburi eskarabes besti katuriakĩ yununikabũ enabu eskarabesri matu katuakeakeniki, haska yurabũ matu uĩkĩ kẽwãmis katuamarã. Haska wakĩ Deusũ nuku katumis hakimama xinãkubaĩkãwẽ. ²⁷⁻²⁹Haskakẽ tsuabura: “Ë huni pepawẽ taeshũ Deusũ ea katuniki”, iwanã, xinãyamakubaĩkãwẽ. Unanepabu hawauma wakĩ dakewanũ, iwanã, Deusũ ha matu tatima waibu matu katumiski. Kuxipabu hawauma wakĩ dakewanũ, iwanã, tsuabura babubu habu hakiri petxitã yuãkĩ: “Mitanumabuki”, hatuki imisbu Deusũ matu katukubaĩriaikiki. Tsuabura yurabũ matu danãkĩ pe xinaĩsbumarã, Deusũ matu katukubaĩmiski. Dasibibu binunũ, iwanã, tsuabura yurabu haki petxitã xinaĩsbumarã, Deusũ matu katuriamiski. Haskakẽ nukũmebi nũ pepaumabiakẽ Deusũ matu katuniwẽ taea nukũ pepakiri Deus yui tsua hamebi hawa kãtirubumaki. ³⁰Haska wakĩ matu katukĩ Jesuski matu dasiwakĩ Deusũ hamebi matu katuniki. Haskakẽ Jesus Cristõnã, hawẽ xinãwẽ nuku unãnepa wamiski. Ha inũ, habiatũri nukũ txakabu buakĩ Deus nuku daewashũmiski. Ha dikabi nuku meribi wakubaĩmiski. Ha inũ, habiatũri nukũ txakabu buatã Satanãs anua nuku mebikinani. ³¹Nuku haska

wanūbariaikiri bebūkiri Jeremiasĩ keneni nĩkairakāwē: “Tsuabūra kēwaĩ hamebi keāma nukū Yavé Deus besti hau kēwākubainūbūwē”, iniki.

**Jesus Cristo cruzkia nuku mawashuni kakape
Paulō hatu yusikubainikiaki, na hātcharā**

2 ¹Ē betsabu inū ē puibuū, matū mae ewapa Corinto anu hikitā hātcha hawērua kemu paewē matu yusĩ keāma Deusū kakape uatiā hunebianikē shabakabi hakiri besti ē matu yusikubainiki. ²Jesus Cristo cruzkia mawakĩ hawara nuku ashuni mā nĩkakĩ ikūwanūbū ana hamapai miyui tibi betsa betsapakiri xinākatsi ikama Jesus Cristo bestikiri has xinākĩ yusĩ ē matube hiwekūkainiki. ³Hanua ē Jesusū kuxipaya matu anu kaimashū haska bebūkiri kēkĩ kanekatsi ikama babua dateyabi huĩti shurubiashū ē matu yusiyukubainiki. ⁴⁻⁵Hanua yusĩnā betsā hātcha hawērua yuiaya ha nĩkatā hatū hātcha abukĩ itxapabū hawaira txibātirubuki. Hakia ea matu anu kashū yusĩ hātchairā, unānepa hātchamis keskawē ē matu yusĩama iniki. Hamē haskama Deusū Yushĩ Pepa inū Deusū kuxipa bestiwe ea amakĩ matu merabewamaya haska yurabu unānepakĩ yusĩmisbu keskamawē ē matu ikūwāmani mā unaiĩ.

**Deusū hawē xinā huneni hawē Yushĩ Papatū nuku
inā hawē nuku unāmanikiaki, na hātcharā**

⁶Haskakē mā unānepabū Jesus ikūwātā ma pe tapĩkĩ mā mestēwai ha unānepa hātchawē haska wakĩ nū matu haska yusĩainā, hawa txakabumaki. Hakia na mai anua haska shanē ibukĩ unānepabū ibubis hatū xinānē amisbu keskama inū habu shanē ibu kuxipakĩ yunubaūmisbu keska haska kuxipa xināwē nū matu yusĩsmaki. Hatū kuxipa inū hatū unānepa keyuaya nukuna Deusū nuku inākubainai keyuismaki.

⁷Haska mai damiwariama Deusū hawē unānepati hawē xinā huneyunishū nuku matu yusĩmairā, eskaki, nĩkakāwē. Txanima Deusū hawē bakewē taeshū nuku hawenabu wakatsi nukuki tana yubakaniki. Haskawē taea nukuburi hatuki dasitā nū hatu keskari ipakeshanaii, hawērua kuxipa txashakapa buirā.

⁸Haskakiri shanē ibubu Deusū hatu unāmarā, haska xinākĩ nukū Shanē Ibu mastama ikeanibuki. Hakia hawa shabakabi xinābumawē taeshū nukū Shanē Ibu kuxipa duapa cruzki nuku mastashūkĩ xināma kanekĩ itsa wanibuki.

⁹Haskakiri Deusū hātcha yuishunika Isaíasĩ Deusunabu keneshūkĩ:

“Hawara tsuā uĩsma inū,
hawara tsuā nĩkaisma inū,
hawara tsuā xinātiruma

bebūkiri habu Deusū abukĩ ma hatu pewashuniki”,
aniki. ¹⁰Nukū Epa Deusū nuku haska wanūbariai nū tapītirubumabiakē hawē Yushĩ Papatū nuku tapĩmaniki. Ha hawē Yushĩ Papatunā, dasibi unākĩ Deusū xinaĩ yubakaniri unā keyuriaikiki.

¹¹Yura betsã xinã huíti anuarã, tsuã nũ hawa unãtirubumaki. Hakia unãkinã, hamebi hawẽ yushinĩ unaĩkiki. Haska keskari Deusũ Yushinĩ Deus anua unã keyuriakiki. ¹²Yurabũ habũ ikũwãbumã yushĩ nũ biamaki. Hakia Deusũ hawẽ Yushĩ nuku inãni hatũ Deus anua hawẽ duapa nuku inãkĩ nuku tapĩmaikiki. ¹³Nukũmebi hãtxa tapĩ unãnepanishũ nũ matu akama hakia nuku hãtxairã, haska Deusũ Yushĩ Papatũ nuku yusĩmiswẽ nũ matu amiski, haska matu meshtamakinã. Deusũ Yushĩ Papatũ xinã inũ hawẽ hãtxa besti nũ matu yusĩkubainaii.

¹⁴Haskawẽ taea habu Yushĩ Kayabi hayamarã, Deusũ Yushĩ Papatũ Jesukiri txaniai danãmisbuki, tatimakĩ hakiri xinãkatsi ikamarã. Haska inũ, haska Deusũ Yushĩ Papatũ abuai hatũ xinã unãti wai nĩkatirubumariki.

¹⁵Tsuabura Yushĩ Pepa hayatunã, txakabu inũ pepa unãtirubuki. Hamẽ ha Yushĩ hayatunã, Yushĩ Pepa hayabu unãti watirubumaki, txakabu inũ pepa wairã. ¹⁶Na haskakiri Deusũ hãtxa yuishunika Isaíasĩ yuiki: “Deusũ xinã tsuã unãmahairaki. Ha inũ, tsuã Deus yusĩtirumariki”, abianikẽ nukuburã, nũ ma Cristõ xinã hayakẽ hawẽ Yushĩ Papatũ nuku yusĩkubainikiki.

Deus dayashũkĩ hawẽ kakape yusĩnibukiaki, na hãtxarã

3 ¹Ë betsabu inũ ã puibuũ, ã matube hiweyukĩ habũ Jesus ikũwãkĩ hawẽ Yushĩ Pepa nĩkakubaĩmisbu mã hatu keskamakẽ matu yusĩkĩ dama ikũwãkĩ matũ xinã mestãriama mã bakeixta keskabukẽ unãshubira Cristokiri ã matu unãmakubainiki. ²Bakeixta pimakĩ piti kuxi memayuama txutxu dukũ hatu beyawamamisbu keska wakĩ matu tapĩmakĩ unãshubira nũ matu yusĩkubainiki. Haska wakinã, haskarawẽ taeshũ nũ matu animẽ? Mã hawa nami kuxi pia unãriama keskabuki. Na habiatianã, mã habiaskaski, hawa piti kuxi pitirubuma keskaburã. ³Mã kuxipai beyariama habias matũ hiwea keska xinaĩ mã babuwẽ taea ikũwaĩ betsabube ha iki hatu dabaĩ binunãnanũ ika inũ betsa kemutapaya ha xinaĩ sinai ikũwãbuma keska xinaĩ mã hiweabukiaki. ⁴Haska hãtxakeakekĩ yuiki: “Eãnã, Paulõ nuku yusĩmis ikũwãkĩ ha besti ã txibãkubainaii”, ikaya betsari iki: “Eãnã, Apolõ nuku yusĩmis ikũwãkĩ ha besti ã txibãkubainaii”, ikeakei ikũwãbuma hiwemisbu keskai mã betsa betsapaikiaki. ⁵Nũ haskarawẽ taeshũ mã nukukiri xinaĩ ikai? Tsuamẽ, Apolorã? Tsuamẽ, Paulorã? Mã haska nukukiri xinaĩnã? Nuku daberã, nũ Jesusũ dayaru bestiki. Haskawẽ taeshũ hawẽ daya nũ ashuãyã nukuwẽ taeshũ mã ikũwãniki, haska nukũ Shanẽ Ibũ nuku yununiwenã. ⁶Nũ Deusũ tsuma dabe bestiki. Nuku ana kẽwãyamakubaĩkãwẽ. Ea dukũ matu anu kashũ ã matu yunu banakĩ akawaniki. Hanushũ Apolori kashũ ã banatãyama matu mibã naximakĩ akawayamaki. Nukũ dayawẽ nũ matu haska wabiaya hakia Deusũ ha mibã ewawakĩ kuxipa wamis

keska wakī ha bestitū matū xinā betsa wamakī ewawakubainikiki. 7Matu yusīkī matū huītiki Deusū kakape ē bana keska watanima mibā naxima keska wakī Apolō txanima matu merabewatanimaki. Hamē nuku dabērā, nū hawamaki. Hawē kakape matū huīti anu Deusū besti ewawakī yumewamiski. Haskakē ha daya nū amisrā, nukunamaki. Epa Deusū daya bestikē ha besti kēwākubaikāwē. 8-9Hamē maturā, Deusū hawē kakape heshe banamis keska mā hawē baiki. Hakia nukurā, nū bai anu dayai keskakī nuku dasibibū nū Deus merabewakubainaii. Betsabū kakape banai inū betsabū naximabiaya hamapai daya nuku yunua dasibibū nū pe akubainaiwē taeshū Deusū nuku pakakī manakushanikiki, nukū daya tibi pepawenā.

Hunibū hiwe wamis keska wakī Deusū matu wakatsis ikī 10ea dukū Deusū ea katutā duawakī hiwe wanika unānēpa keska ea wakē hiwe tekeismawakī ha dukū shātu ewapa watā pukībaūkī haki tsamabirākatsi mixki ewapa ē datābaūkī itsa waniki, matukiri kakape yusīkī taewakinā. Ē haska wanikē hiwe benibaūmisbu keska wakī huni betsā matu yusīpakeikiki. Hiwe pepawai dayamisbu keska wakī huni tibitū matu ana yusīkī kanemama hau matu pehairawakubainūbūwē. 11Ha inū, ma ē mixki buya pewabianikē ana yusīnā betsa hushū ana betsa wakī taewatirumaki. Haska keskari wakī Jesus Cristokiri ē matu yusī taewanikiri tsuā yusīa benawē matu yusīkī ana betsa watirumariki. 12Na mixki ē bebuyakī taewani anu tsuāra hiwe wakī menēnū ishū ouro mane kasmai prata mane kasmai mixki hawē daya karuwē amisbu keskarā, habū Jesus Cristo ikūwātā hawē hiwekī matu yusīaibu hatū hiwea keskaki. Hamē huni betsabūri habias mixki mamaki hiwewanū ishū hi tuash kasmai hepe kasmai tawa akaibu keskarā, habū Jesus Cristo ikūwābiatā haska Jesusū abuai keska hiweama hatū hiwea hi tuash inū hepe inū tawa besti keskabuki.

13Nai anua nukū Shanē Ibhaira Jesus hukirā haska hawē yusīa txibaī nū hiwemis nuku tibi shabakabi nuku unāti washanikiki. Hanu nuku unāti waitianā, nukū hiwea inū nū hawē taea nū dayamis txiwē nuku unāti washanikiki. 14Tsuara hiwe kuxipa txī menuisma keska hiwemisburā, hawa txī menuismawē taea hatū manakuti pepa bishākanikiki. 15Hakia tsuāra hiwea kuxipa akama hawē hiwea hi tuash inū tawa inū shēpā besti keskawē taeshū txī menukī yamawashanikiki. Haska hiwe menuai anua hawē yura besti pashabiatā nai anu Jesus Cristobe hiweai bitā hawa manakuti hayama habe besti hiweshākanikiki.

16Haskawē taeshunā, matunā, mā unāmamē? Mā ikūwaibu Deus matubekē mā hawē hiwe keskawē taea Deusū Yushī Pepa matuki dasia hiweaki. 17Tsuāra ha Deusū hiwe txakabu wakī nuitapawamis ha yurari Deusūri nuitapawariashanikiki. Hakia ha Deusū hiwe meribi peparā, habia mā matuki, hiwe keskarā.

¹⁸Betsa betsapabu mã unãnepakatsis ikaii. Haskia haska unãnepabũ ibubis xinãkĩ kanemis Deusũ abuisimaki. Mã ibubis keĩ unãnepaiburã, matũ xinã danãtã ana kẽkĩ haska xinãma txĩtũtã haska Deusũ abuai keskai unãnepa kayabikubaĩkãwẽ. ¹⁹Na mai anu hiwea unãnepaiburã, Deusũ hatu danãkĩ unaĩsmapabukiri hatu xinãmiski. Habiaskari xinãkĩ ẽ shenipabu Jõ yuikĩ: “Unanepabũ betsa parãtã binunũ ikaibu Deus unãnepa kayabitũ hatu beshtekĩ hawauma hatu wamiski”, hatu waya huni betsã keneshuniki. ²⁰Hanushũ Davĩ yuiriakĩ: “Haska unãnepabũ xinãmis unãkĩ danãkĩ: ‘Hawa unãbumaki’, iwanã, Deusũ unãmiski”, iwanã, keneniki. Haskakẽ ibubis parananãyamakãwẽ.

²¹⁻²²Haskawẽ taea nũ yurabu nũ matũ yusĩnã bestibiakẽ daketapakĩ nuku kẽwaĩ hunibũ tsumabu nuku wayamakãwẽ. Hamẽ Deus hawa yauxiama nukũ nũ matu merabewanũ, iwanã, ẽ Paulo inũ, Apolo inũ, Pedro inũ, huni yusĩnãbu tibi nuku yununiki. Ha inũ, mã hiwea inũ, mã mawabu inũ, na habiatia inũ, bari betsa ũ unuatiã dasibi inũ mai hirabi Deusũ matu yununi mã hawẽ hiwearã, matunaki. ²³Dasibi matu ibuwamabiani, na haska dasibi mã hiwearã, mã Cristonaki. Ha inũ, Cristorã, Deusunaki, hawẽ bake kayabirã. Haskawẽ taeshũ Epa Deusũ hãtxa xinãkĩ nuku nũ yura bestibiakẽ ana nukukiri hãtxakĩ nuku kẽwãyamakãwẽ, nukũ Shanẽ Ibu besti kẽwãkinã.

Jesusũ kuxipayabu dayanibu danaĩ eskai hiwenibukiaki, na hãtxarã

4 ¹Nukurã, nũ eska bestiki, nuku xinãkãwẽ. Cristõ daya ashuĩ nũ hawẽ merabewanika bestiki. Haskawẽ taeshũ nukũ xinã benawatã nuku yununiwẽ taeshũ Deusũ hawenabu matu wakatsis ikĩ hawẽ kakape yubakani hunekubirani ma shabakabi nuku matu yusĩmakubainikiki. ²Tsuara shanẽ ibu betsã hau hawẽ daya ashunũ yunuarã, hawẽ hãtxa nĩkatã txibãkĩ hau uĩmakubainũwẽ, kaneamarã. ³Mã ea danã duakabaiwẽ taea haska bestikiri ẽ xinãyã matũ besti mã ea atiruki, haska mã yura itxapabubetã ea unãti wakatsi ikairã. Emebirã, haskatã ẽ xinã emebi ẽ unãti watirumaki. ⁴Haska mã ekiri xinãbiaya ẽ haska hiweshũ xinãmis ẽ txakabu amismẽkaĩ, ẽ pemismẽkaĩ, haska xarabũ ea bika tenemamaki. Eã ẽ xinãnã, Deusũ ẽ txakabu buatã ea pewani hatũ besti ea unãti washanikiki. ⁵Hanu unãtiwati iriamabiakẽ matũmebi nuku tibi unãti wakĩ ha akĩ nuku txiteyamakubaĩkãwẽ. Hanu nukũ Shanẽ Ibu huaitã mananãkãwẽ. Hatũ besti dasibi hune nũ amis shabakabi tashnimashanikiki, na haska huĩti merã nũ haya nuku bepẽshũ uĩmakinã. Hanushũ Deusũ nukũ daya unãkĩ betsa kẽhairawakĩ betsa beshmas kẽwãkĩ ikũwaĩbu tibi Deusũ kẽwãkeakeshanikiki, manakukinã.

⁶È betsabu inũ ẽ puibuũ, Deusũ hãtxa hakimama yusĩnã betsa itxakawama hau betsari kẽwãyamanũbũ matu kene bumakĩ ẽ Paulo inũ Apolo haska nũ hiwemiskiri besti ẽ matu keneshunaii, hau nũ imis keskai

nuku mawai mā hiwekubainūbunā. Haska Deusū hātxa kenenibu besti xinākī matūmebi akama yusīa betsawē ha kenenibu binumayamakāwē, tapīkinā. ⁷Matūmebi xinā txakakī: “Ikūwaību betsabu nū hatu binuaki”, ikī mā kaneaii. Mā tsua binuamawē taea haskayamakubaīkāwē.

⁸Haska inū, matū xinākī: “Dasibi unāi hamapai Deusū hawenabu ināmis haya nū ma shanē ibubuki”, iwanā, ea Paulo inū Apolo mā nuku ana xināma haskayarā, txanima kayabi matūmebi mā shanē ibu mētsisipa kayabiyarā, ana nuitapama nū daka matube shanē ibushāti.

⁹Nukū nū xinānā, nū Jesusū kuxipayabiaburā, Deusunā hawē henekī nuku neshā daka hanushū nuku tenākatsis ikinā, dasibibū nuku uikī danaībuwē taea nū atimapaki, Deusū nai tsumabu inū yurabū berubirā.

¹⁰Nukurā, mā haskara nukukiri xinaī? Cristowē taea nū tatīmakenā, hakia maturā, Cristowē taea mā unānepakiaki. Hamē nukurā, nū babuki. Hakia maturā, mā kuxipakiaki. Nukurā, nuku itxakawakanikiki, nukuki meseamarā. Hakia maturā, matu kēwai matuki mesemisbukiaki. ¹¹Na habia eskatianā, hawa nū pe hiweriamaki, eska teneirā. Nū bunimiski. Nū ūpash manumiski. Nū tari txuka sawea nimiski. Ha inū, yura betsabū nuku itxakawamisbuki. Meribi hiwe hayama nū hiwemiski. ¹²Haska tenebiai nukū mekenē dayai nū heneismaki, babuamarā. Nuku yupukī shuū abiaibū nukū hatu kemakinā, pewē besti nū hatukiri shuū amiski. Nuku itxakawakī bika tenemabiaibū nū hawa yuiama tenemiski.

¹³Hamapai txakabu nukukiri yuibiaibū unāshubira hātxa pewē nū hatu kemamiski. Txaka inū hawara txapuai yurabū putamisbu keska wakī nuku danāmisbuki. Na habiatia nuku heneabuma nū nīkakubainaii.

¹⁴Na eska ē matu keneshū bumairā, matu dakewanū ishū ē matu akamaki. Hakia matu yusī pewai mā ē bakebu kayabi matuwē nuikī abuai keska wakī ē matu akaii. ¹⁵Natiā matū yusinā 10.000tū Cristokiri matu yusībiaya eā dukū Jesus mekeakiri ē matu yusītaniwē taea ea dukū ē matū epa kayabi keskaki. Ea hakimayamakāwē. ¹⁶Haskawē taea ē matu yunuai ē aka ea txibākāwē.

¹⁷Mā haska xinānū Timóteō ebetā Cristo txibaī ē bake keska txītuīisma hau matu merabewanū matu anu ē nitxiaiī. Ha ē abumistū nukū Shanē Ibu ikūwākī txibākī hawē yunuti inū hawē nemati ashūkubaīkī ikūwaību itxati tibi anushū haska ē yusīkubauni keska shabakabi Timóteō matu yusī kaikiki. Nīkairashākāwē. ¹⁸Matu anu ē kama dabanē xinaī matūmebi patapai shanē ibui mā hamē keaiī. ¹⁹Hamē nukū Shanē Ibū ea yunua matu anu hikitā ibubis keaiū unākī hatū hātxa danākī hatū kuxipa ē unāshanaii, haska mā hātxa unāi ikimēkainā. ²⁰Hanua matu anua Deus shanē ibuairā, hātshawē besti mā hatu uīmatirumaki. Hakia matū hiwea Deusū ma betsa wakē hawē kuxipa mā ma haya uītirubuki. ²¹Haskara ē matu wai kashanai, mā abuai? Kashū hiyashū daka ē matu kupi kashāti? Ē daki matu merabewakī duawai unāshubira hātchai kashāti? Haskakē ewē dateama pe hiwekubaīkāwē.

**Huni betsã hawê aniwa aîwãkî ikûwaîbu dasibi
hatu txakabuwanikiaki, na hãtxarã**

5 ¹Ikûwaî betsã matu anushû txakabuhairawai hari matu anua kaka huai nû nîkairã: “Ikûwaî betsã hawê ibuã aî mebîkî aîwaîmaki”, ikaibû Habaa! Ikûwãbiai hawai mã haska hiweamê? Mã mesehairai. Tsuabura ikûwãbumabiarã, haskai hiweabu nû nîkaismaki. ²Matu anua haskabiaya matûmebi mã hawê keaiî, ha huni ha akî huíti nixmawamarã. Hawa yuiama mã habe hiwea itxakûkainairã, haska ha huni matu wairã, nitxítiki. Nematã tashnimarikãwê. ³Natiã hari ê yura ê matubemabia ê xinãwê ê matu anu keskashû unãtã mã haskai hiwea ha huni hawê aniwabe hiwea ê matu yunuai nîkakãwê. ⁴Ê matu anu keskakê Jesus ikûwaî matubus itxatã nukû Shanê Ibu Jesus Cristô hawê kuxipa matu inãyã ⁵hau Deusû Yushî Papatû ana mekeyamanû ha huni txakabuwaima kupikî Satanás yunukî inãkãwê, Satanásã hawê yura hau hawara tenemanunã. Haska wanikê nukû Shanê Ibu Jesus hukî hau hawê yushî mekei kanunã.

⁶Mã eska keskaki. Matu yuinû nîkakãwê. Misi wamisbu mã unaiî. “Misi wakî hawê shasha wati eskarabes kapã shashai ewapamiski”. Haska keskai hawara txakabu ha huni matu anushû akî matu daûkî akawabia unãbiai pepai mã keaiî, haskatimabiakenã. ⁷Hamê Deusû nai tsuma debuwanikatû judeubû bakebu dûkebaini Egitonawabû huni bake iuwabu tenãnitiã xinaî Páscoa nawakî shasha wati dasibi judeubû putatã shasha watiuma misi washû txashuwã bake detetã pi nawakubaîmisbuki. Hamê nukurã, txanima nû shasha wati bena keskaki. Haskawê taea Cristo txashuwã detenibu keskai nuku mawashûkî nukû txakabu nû heneshanûbû nuku ishuniki. Mã ma xinã betsã warã, hamapai txakabu mã hayari henerikãwê. Haska washû shasha wati misi shasha wamisbu keskawê matû xinã txakabû matu ana txakabuwaterumaki. ⁸Hawara txakabu mã amis henetã ana itxakanikama duapakî hãtxa kayabi yuikî hawara Jesusû nuku ashuni xinaî nawakubaîkãwê.

⁹Ha inû, bari betsatiã kenewê matu yuikî: “Habu dakeisma txutanamebauni itimaskaibu hatube mapuyamakãwê”, akî ê matu yusîma ana hariri matu yusînu nîkakãwê. ¹⁰Matu kene bumakî ikûwãbuma txutanamebaûmisbukiri ê keneama inû yura betsã hamapai hayanu ika kemuaiibu inû yura betsã parãtã yumetsumisbu inû dami yushî itsa bitã kêwãmisbu hari ê matu keneshunama ikimaki, haska tibi manibaunabu tsuã mã dasibi daîbaîtirubumakenã. Ha ikûwãbuma keska mã ana hiweyamanûbû haska ê matu keneshunimaki. ¹¹Hakia hatiri mã eska hayabuwê taeshû ê matu yui ikai nîkakãwê. Tsuabura hãtxai: “Ê Jesus ikûwaî ê matû betsaki”, ibiai haska hiweama txakabui txutanamebauni inû, mabu tibiwê kemui inû, yushî dami betsã bitã kêwaîbu inû,

yupukunaĩbu inũ paeĩ heneisbuma inũ, betsa parãtã yumetsumisbu ha haskai beparamemisburã, ana hatubetã piama ãikubaĩkãwẽ, ana hatube mapuamarã. ¹²⁻¹³Haska ikũwãbuma ikaiburã, haska nukũ dayamaki, nũ hatu unãti wapananã. Deusũ besti ikũwãbuma hatu unãshũ kupishanikiki. Hakia nukũ dayarã, Jesus ikũwaĩbu nuku inũ matũ mã atiruki, unãti watã hatu kupikĩ pewakinã. Haskakẽ ha huni hawẽ ibuã aĩbe hiwea txakabukẽ matube itxai menã nemakĩ tashnimakĩ beshterikãwẽ.

**Ikũwaĩ dabe ha iki kayanameai bu ikũwãbumanu
hatu pewakĩ iyutimakiaki, na hãtxarã**

6 ¹Mĩ habetã ikũwaĩ betsã mia txakabuwaya haki sinatai mĩ kayanameai hau matu dabe pewanũ haskai ikũwaĩbu anu kama ikũwãbuma anu mã kamismẽ? Haskatimaki. ²Cristo ana huaya mã ikũwaĩbũ habetã yura dasibi mã unãti washanairã, mã unãmamẽ? Mã hatu haska washanaiwẽ taeshũ natiãri ikũwaĩ dabe sinatai hawara kayanameai bu hau merabewanũbũ ikũwãbuma anu hatu yunuama matũmebi ha dabe pewakĩ mã unãti watirumamẽ? Matũmebi unãkĩ mã pewatiruki. ³Deusũ nai tsumabũ hawara txakabuwanibu nũ hatu unãti washanaiwẽ taeshũ Jesus ikũwaĩbu ha ikaibu txanima natiã nũ unãti wariatiruki, hatu daewakĩ pewakinã. ⁴Haska ikũwãbumã xinãmis mã danãmiswẽ taeshũ mã ha ikaibu hau matu unãti wakĩ merabewanũ ana ikũwãbuma anu kai hatuki ana txiti iyamakubaĩkãwẽ. ⁵⁻⁶Ha inũ, Jesus ikũwaĩbu ha ikaibu hau ikũwãbumã unãti wanũbũ mã yunumisbuwẽ taeshũ ẽ matu dakewaii, haskatimabiakenã. Matuburã, matu anua unãnepa betsa mã hayamamẽ, haska matu pewatirã? Mã hayariki.

⁷Ikũwaĩ betsã mia txakabuwaya ikũwãbuma anu mã pewanũ ika kakĩ matũmebi haskakaikĩ txakabuhairakĩ mã kanekubainaii. Mia txakabuwabiaya ana habebis manakunama tenekubaĩwẽ, hau ha besti inũnã. Ikũwaĩ betsã mĩ hawara yumetsubiaxĩkẽ ha xinãma ibubis beshtekẽkãwẽ, ana habebis yumetsuamarã. Mã haskairã, peki. ⁸Hakia maturã, mã haskamaki. Matubetã Jesus ikũwaĩbu hanubi itxakawakĩ hatu beparãtã hatũ hamapai bi mã yumetsukũkainaii.

⁹Tsuãra Deusũ hãtxa nĩkama txakabukubaĩmisbu nai anu Deusbe hiweama ishanairã, mã unaiĩ. Haskakẽ mã ikũwã kayabiriamakiri ibubis beparamei paranãnyamakãwẽ, mã eska husia hiweawẽ taearã. Ha betsa betsapabu txutakĩ txutabaũmisbu inũ, yushĩ damiwakĩ ha itsa betsa wabu bitã kẽwãmisbu inũ, huni aiyãbia aĩbu betsa hawẽ aĩma txutamisbu inũ, aĩbu beneyabia hawẽ benemabe txutanamemisbu inũ, huni aĩbu ikasi txutanamemisbu inũ, aĩbu dabe menamei txutanamei itsamisbu inũ, habu txakabui beshtekẽisbumarã, Deusbe hiweama ishãkanikiki. ¹⁰Ha inũ, yumetsumisbu inũ, hawara betsana uĩ kemuhairamisbu inũ,

paëmisbu inũ, yupukunamisbu inũ, yura betsa parātã yumetsumisbu inũ, yauxi inãnanãkatsi isbuma haburi beshtekeabumari nai anu Deusbe hiweama ishãkanikiki. ¹¹Maturã, betsabu ha ikaibu keska hiwebiakũkaikĩ Jesus Cristo mã ikũwaĩbu nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristõ kuxipa inũ Deusũ Yushĩ Papatũ kuxipawẽ matu xinã betsa wamaya ikũwaĩ betsã matu naximabu matũ txakabu detsis dashkia keska wakĩ meribi habias besu keska wakĩ Deusũ Yushĩ Papatũ matu pepawaniki.

Nukũ yurarã, Cristonakiaki, na hãtxarã

¹²Hawara Deusũ nema keyuama ini ã atirubia hawãra merabewakĩ ã huĩti ea kuxipa wama ã heneaii. Hawara Deusũ nemama ã atirubia hawãra ea beyawatã ea yabutirurã, ã heneriaii. Jesusũ ea yunua besti ã ashũkubaĩkatsis ikaii.

¹³Hamẽ betsarã, piti pikĩ yaniwai nũ hiwenũ Deusũ piti nuku washuniki. Ha inũ, nukũ haturã, haki piti nanekĩ nũ yaniwa hiwenũ nukũ hatu nuku washuniki. Habiaskabiakẽ betsatianã, piti inũ nukũ hatu ha dabe yama washanikiki. Haska inũ, nukũ yurarã, eskaki. Nĩkakãwẽ. Nukũ yurawenã, hawẽ hamapai betsa betspabube txutanametima Deusũ nuku waniki. Hakia nukũ Shanẽ Ibu Jesusunaki, nukũ yurarã. Na nukũ yurawẽ nukũ Shanẽ Ibu nũ dayashũtiruki. ¹⁴Ha inũ, nũ mawa nukũ yura txaputima bestima hakia haska nukũ Shanẽ Ibu mawa Deusũ bestẽwanishũ hawẽ kuxipawẽri nuku bestẽwãriashanikiki.

¹⁵⁻¹⁶Deusũ Moisés yuia kenekĩ: “Huni hawẽ aĩbe hiwearã, yura bestitxai keskatiki”, akĩ haska keneniwẽ taeshũ tsuabũra aĩbu betsa ati wai habe yura bestitxai keskakĩ hawena wamiski. Hakia nũ Cristõ enabubia nukũ yura habe neshebia henetã ana nukũ yura betsa ibu wamakĩ neshenũ ika atibe nesheirã, ana haskakubaĩyamakãwẽ. ¹⁷Haskawẽ taea nukũ Shanẽ Ibube nukũ yushĩ nũ neshea hawẽ xinã nũ hayarã, habe pe hiwekubainãkãwẽ.

¹⁸⁻²⁰Cristo nuku mawashunaya paka keska watã Deusũ nuku ibu wakĩ Jesusũ yura nuku waniki. Hawẽ Yushĩ Pepa nuku inã nukube dasia hiweawẽ taeshũ nukũ yurarã, ana nukunamaki. Haskakẽ nukũ yura meribi pe mekekĩ hawẽ Deus kẽwanãkãwẽ. Hamapai txakabu nũ amis Deusũ abuamabiakẽ hakia ibubis nukũmebi txakabu aki nũ txutanameairã, nukũ yura ibubis nũ txakabuwaii. Hanua aĩbu mã aĩma txutakĩ mã yura detsis keska wakĩ Deusũ Yushinĩ hiwe mã txakabuwaii, detsis keska wakinã. Haskakẽ tsuabũra aĩbu mã aĩma txutanũ, iwanã, ha xinã henetã ana hari mapuyamakubaĩkãwẽ.

Huni inũ aĩbu biakanãtikiri Paulõ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

7 ¹Ea kene bemakĩ hawara mã ea yukaima matu yuinũ nĩkakãwẽ. Hunĩ aĩbu bikatsi ikama inũ txutakatsi ikamarã, haska peki.

²Hamē dasibibu txutanamekatsi ikirã, huni tibi hau meribi aïyanübüwê. Habiaskariai aïbu tibiri hau meribi beneyarianübüwê. Hamē mã haskabumarã, atimapa hiwei mã txakabuskubaïtirubuki. ³Haskakatsi ikama aïbube biakanãtanã huni hawê hina yauxiama inü aïbüri hawê shebi yauxiamari hau txutanamekubainübüwê. ⁴Aïbü shebirã, hawenabia hawê benenaki. Hanua huni hinarã, hawê aïnenaki. Haskakê yauxirabeama hau habe txutanamekubainübüwê. ⁵Haskakê habu dabe hãtxanamei petã matü mabu yauxiama mã txutanametirubuki. Hanua mã Deus kēwai Deuse mã yubakatã mã habe hãtxayukatsis ikai ana menameyuama mã itiruki. Hanua keyutã ana mã txutanametirubuki. Hamē mã yubakai peama shaba itxapa kaya Satanãsã matu parãki kanemakï matu txakabu watiruki, betsa wê kemumakinã.

⁶Na haska matu yusïkinã: “Aïyãkãwê, benayãkãwê”, iwanã, yunuama inü ã matu nemamariki. ⁷Earã, aïuma hiwea ã aïyãkatsi ikamakï. Tsuabura ea keska hiwetiruburã, haska peki. Hamē Deusü huni tibi haskas nukü aka nuku inãma betsa tibi nü ha dayashunü nuku inãmiski, yunukinã.

Hau haskai hiwenübü Paulõ hatu yusïnikiaki, na hãtxarã

⁸Tsuara aïyãriama inü, hawê bene ma mawaima inü, hawê aï ma mawaimakê haska ana xinãma hiwekatsis ikairã, haska mã pe meairã, habiaska hiwekubaïkãwê, ea ã hiwea keskairã. ⁹Aïyã inü beneya pekê hau biakanãkubainübüwê. Hamē tsuabura aïbuwê kemukï mã xinã heneama txutakatsis ikairã, hau aïbu bikubainübüwê. Aïburi hau beneyarianübüwê.

¹⁰Ë xinãnema nukü Shanê Ibü ea yusïniwê ã matu yunuaii, enawëmarã. Mã ma biakanani hiweabukiri matu yusïnü ñkakãwê. Aïbuaibuü, matü bene henebaïyamakãwê. ¹¹Hamê iküwãrabebiai mã hawawëra taea mã ma henenameyuarã, xinã betsa watã mã ana haki nukutiru inü mã haki nukukatsi ikama ana beneyayamakãwê. Hunibuü, matü aï sinayukaïkenã, ha xinãki hene kayabiyamakubaïkãwê.

¹²Haska tibi mã aïyã inü beneya mã hiweabu matu xinãki haska nukü Shanê Ibü yunuama ibianikê haska matu tibikiri eã xinãki ã matu yunuai ea ñkakãwê. Jesus iküwãriama betsa aïyãbu inü betsa beneyabukiri eska hiwekãwê. Mï aïñê iküwãmabia mibe hiweshü mia merabewakatsi ikairã, nitxïki heneyamakãwê. ¹³Ha inü, mï benê iküwãmabia mibe hiweshü mia merabewakatsi ikairã, nitxïki heneyamariakãwê. ¹⁴Haska inü, mï benê iküwãmabiakê mï ma habe biakananiwê taeshü Deusü mia danãma hakiã mï iküwaïwê taeshü mï benê iküwãtirukê duawaikiki. Habiaskari wakï mï aïñê iküwãmabiakê Deusü danãma hakiã mï iküwaïwê taeshü mï aïñê iküwãtirukê duawariaikiki. Huni inü aïbü Jesus iküwãbumã bake yumeriabumarã, meribi pepatirubumakï. Hakiã huni Jesus iküwaï

kasmai aĩbũ ikũwaĩ kasmai ha dabe bakeya hatũ bake yumeriamarã, Deus hatuwẽ nuiaya habũ bakẽ ikũwãtiruki, Deusũ duawaiwẽ taeshunã. 15-16 Aĩbuaiibuũ, mĩ benewẽ mĩ nuibiaya mia henekatsis ikairã, haska watã mĩ pashamatirurã, tsuã unãmaki. Hunibuũ, mĩ aĩnẽ mia henebaĩkatsis ikaya mĩ hawẽ nuikĩ haska watã mĩ pashamatirurã, tsuã unãmariiki. Haskawẽ taeshũ hunĩ ikũwãyã hawẽ aĩnẽ habetã ikũwãkatsi ikama hamapai xaranũ ika kayarã, hunĩ hawa yuiamakẽ hau aĩbu kanũwẽ. Habiaskariai aĩbũ ikũwãyã hawẽ benẽri habetã ikũwãkatsi ikama hamapai xaranũ ika kayarã, aĩbũ hawa yuiamakẽ hau huni kanũwẽ. Ikũwãma ma haskakaikẽ Deusũ matu nemamabia ha mã ikũwaĩwẽ taeshũ matu unãnuma hiwemakatsis ikikiki.

17 Mae tibi anushũ ikũwaĩbu hanu itxamisbu tibi anu kakũkaũkĩ haska ẽ yusĩmis habiaskari matu yuinũ nĩkakãwẽ. Haska bebũkiri mã haska beyawẽ hiwea nukũ Shanẽ Ibũ matu hiwemashanũ, iwanã, Deusũ matu tibi katukĩ kenaniki, haska Deusũ hawẽ xinãnẽ haska matũ hiwea matu betsawamani hawa ana xinãma hau mã Jesus txibã bestikubainunã. 18 Ha inũ, judeubu kaĩtã Jesus ikũwãkĩ judeubũ beya hau danãyamakubainũbũwẽ. Judeubuma kaitã Jesus ikũwãkĩ judeubũ beya hau txibãriayamakubainũbũwẽ. 19 Judeubũ beya txibãkĩ nũ hina kubitxi meshtemis inũ judeubũ beya txibãmarã, nũ haskai hiwekĩ Deus benimawatirumaki. Hafia Deusũ hãtxa besti txibãkĩ nũ Deus benimawatirubuki. 20 Haratura hiwea txibaĩ mĩ hawẽ hiwekatsis ikai anua Deusũ matu tibi katunirã, ha beyawẽ Deus hiweshũkubaikãwẽ. 21 Ha inũ, Deusũ matu katuriyama hunĩ matu escravo dayaru wakẽ hawẽ bika teneyamawe. Hafia mĩ tsumapã mia ana bikatsi ikama kasmai ibubis peiwẽ mĩ paka mia nitxiãyã benimari kaishãwẽ. 22 Haska huni betsã escravo dayaru mã ibianikẽ nukũ Shanẽ Ibũ matu katushũ matũ txakabu buakĩ matu haibuwaiwẽ taea escravobia Jesus mã ikũwaĩwẽ taea mã yurã escravoma keskaki. Hafia mĩ tsuã escravo dayarumabia Jesusũ mia katutã yunuawẽ taea matũ xinãwẽ mã hawẽ escravo dayaruki, Cristonarã. 23 Jesus Cristo matu mawashũkĩ matũ txakabu matu buashunaya Deusũ ibuwakĩ hawena matu wakĩ biniwẽ taeshũ ana huni betsã matu escravo wai keska wakĩ xinã betsã matu yusãiburã, danãkãwẽ, mã Cristonawẽ taearã. 24 Escravo inũ escravoma mã ebetã ikũwaĩbuũ, mã haskarara hiwea Deusũ matu katuni hawa haskatã mã betsatirumaki. Habiaskas ikubaikãwẽ, mã Deus txibaiburã.

Hau haskai hiwenũbũ Paulõ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

25 Hamẽ betsarã, beneyariabumakiri mã ea yukaima haskakiri nukũ Shanẽ Ibũ ea yunuamabia ewẽ dabanã ikĩ ea duawa hawẽ kuxipawẽ yununikai ẽ txĩtuãmawẽ taeshũ matukiri haska ẽ xinaĩ matu yusĩnũ nĩkairakãwẽ. 26 Ẽ xinãnã, natiã nũ hiweatianã, nũ bika teneaii. Haskawẽ

taea haskarara mā bestibu hiwearā, habiaskayukāwē. ²⁷Tsuara mā aīyanā, matū aī nitxīyamakāwē. Tsuara mā aīuma aību benayamakāwē. ²⁸Hamē mā aīyāriama aīyaīnā, hawa txakabumaki. Aību beneyariama beneyariairā, hawa txakabumariki. Haskabia mā hanu biakanāitiānā, mā bika tenetiru ē matu nematirubia haska mā ikatsis ikai ibubis katukī xinākāwē.

²⁹Ē betsabu inū ē puibuū, ma bari keyui kemaya aīyākī matū aīkiri besti xināma nukū Shanē Iburi xinākubaīkāwē. ³⁰Minabu mawakē huīti nixma mā kashamisrā, harā keyumiski. Haska besti xināma benima keyuismarā, nukū Shanē Ibu anu bestiki, haska xinākāwē. Hamē betsarā, beyusi mā xinā txākābiamisrā, ha dikabi keyumiski. Ha inū, betsabu mā mabu itxapayabia ha xināma Jesus dasibi mabu iburi hakimayamakubaīkāwē. ³¹Haskarara na mai anu dayakī mabu hayai inū mabu hayama mā haskai hiwearā, ana haska tibiwē benimayamakubaīkāwē. Hatiara nukū Shanē Ibu Jesus huaitiā na haska nū haya tibi dasibi yamawashanikiki. Haska xinākāwē.

³²Haskawē taea mā ana bika tenei itimaskayamanūbū ē matu yuiiai nīkākāwē. Tsuabura aīumabū hawē Shanē Ibu Jesus dayashūkī ha besti txibākī benimawatiruki. ³³⁻³⁴Hamē aiyābū hawē aī merabewakī hamapai tibi akī hawē Shanē Ibu inū hawē aī dikabi benimawatiruki. Haska inū, beneyabū hawē bene merabewakī hamapai tibi akī hawē Shanē Ibu inū hawē bene dikabi benimawatiruki, ha dabetū haska wakinā. Hakia aību ewa ana beneumatū inū txipax beneyariama hawē Shanē Ibu Jesus besti dayashuni hasnū ika hawē yurawē inū hawē huītiwē benimatirubuki. ³⁵Nemakī matū hiwea beshtekī ana bikawakī itimaska wakatsi ikama hau mā unānuma hiwenūbū matu merabewa bestikatsis ikī nukū Shanē Ibu besti matu duawamanū ishū haska ē xinaī ē matu yuiiai.

³⁶Tsuāra bebūkiri hatū aību bake ha huni bimakatsi yubaima ma ha dabetā Jesus ikūwaību ma pekenā, abunamerabeirā, ma aīyaī inū beneyatirubuki, hawa txakabuwamarā. ³⁷Hakia betsarā, tsuāra hatū huni bakē aību xinākī bitirubia ibubis haska xināmarā, hawē xinā mestēwātā Jesus besti dayashunū ikairā, hau aīyāyamanūwē. Haska xinaī, peki. ³⁸Hanua ha hatu yubaimabube aīyaī inū beneyai biakanātā merabenaīnā, periki. Hakia aīuma hiwea inū beneuma hiwearā, pehairatiruki, ē hātxa txibāinā.

³⁹Hamē aībū ikūwaī hawē bene hiwekē dapashkama habe hau hiwenūwē. Hawē bene mawaya ana beneuma keska hiwea beneyakatsis iki ikūwaī betsa benewatiruki. ⁴⁰Hamē aību hawē bene mawakē ana bene betsa bikatsi ikama ikūwā besti benimai hiwetiruki. Haska Deusū Yushī Papatū ea xināmaya haska xinākī ē matu yusīaiī.

Dami kēwāti betsa meribi watā nami ināmisbukiri

Paulō hatu yusīnikiaki, na hātstarā

8 ¹Ē betsabu inū ē puibuū, mā ea kene bemakī ha yuinaka deteshū dami yushī nami inātā pikī matu pimakatsis ikaibukiri mā ea yukaima

matu yuinũ ea nĩkakãwẽ. Ha nami dami yushĩ kẽwãkĩ inãmisbu pirã, hawa txakabumaki. Txanima haskabiakẽ hakia ikũwaĩbu betsa babubu ha nami pikĩ mã hatu uĩma ana babutirubuki, pi mã keaĩwẽ taearã, haskakĩ tsua kuxipawakĩ mã hatu merabewatirumaki, mã nui hayamarã. ²Tsuãra haska tibi aki: “È unã keyuaii”, mã ibiairã, haskai unãnepati kayabi mã unã keyuriamaki. ³Hamẽ tsuabũra Deus abukĩ duawakĩ hawẽ yunuti akaiburã, harã, Deusũ hatu unaĩkiki.

⁴Yushĩ dami kẽwãti betsa kẽwãkĩ hawẽ kẽwãti nami inãnãnaĩbu bitã mã piaiburã, haskarã nũ unãriaii. Hawẽ kẽwãti yushĩ dami hiwea hayama inũ hawa kuxipa hayamahairaki. Hakia nukũ mekenika Deus bestitxai hiwea nũ unaii.

⁵Jesus ikũwãbumã yushĩ kuxipa betsa betsapa nai anua inũ mai anua hayakiaki, iwanã, habũ xinãkĩ kẽwãmisbuki. Kanekĩ deus itxapa inũ yushĩ shanẽ ibu itxapa xinãkĩ ikũwãmisbuki. ⁶Hamẽ nukubũ ikũwãkinã, nukũ Epa Deus bestitũ dasibi bawani inũ nuku hatũ damiwani nũ hawẽ hiweaki. Ha inũ, Shanẽ Ibu bestitxai nũ hayaki, Jesus Cristorã. Hawẽ taeshũri Jesusũ hawẽ Epa Deusbetã dasibi damiwakĩ keyuniwẽ nũ hiweriaki, nukuburã.

Ikũwaĩ babubu wẽ nuikĩ merabewatikiri Paulõ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

⁷⁻⁸Txanima haska tibi nukũ Epa Deusũ dami wani tsuã tapĩ keyuamaki.

Haskawẽ taea Jesus mã ma ikũwãbiai betsabũ yushĩ dami betsa hawẽ kẽwãti namikiri piaibu nĩkakĩ shabakabi mã unãriabumaki. Yushĩ dami betsa kẽwãkĩ hawẽ kẽwãti piti pikĩ: “Nukũ yushĩ dami betsa nũ duawaii”, iwanã, apaunibu ana xinãkĩ hamapai nami nũ piawẽ taeshũ Deus nũ duawatirumaki, iwanã, pikĩ nukũmebi pepama inũ piama nũ pepamariki. Yushĩ dami betsa kẽwãkĩ mã ma beyawanirã, hatiritũ matubetã Jesus ikũwãkĩ yushĩ dami betsa hawẽ kẽwãti nami pikĩ haska hawẽ kuxipa yukapaunibu hakimama xinaĩ huĩti babukubaĩkanikiki. ⁹Hamẽ yushĩ dami betsa hawẽ kẽwãti nami hawa hayama unãkĩ hawa dateama pikĩ ikũwaĩ betsabu huĩti shubu mã hatu uĩma matu uĩtã txĩtũkĩ kanetirubuki. Matu yusĩnũ nĩkakãwẽ. ¹⁰Yushĩ dami betsa kẽwãti hiwe anushũ mã ikũwaĩbu kuxipabũ piaya ikũwaĩ betsa babubũ matu uĩkĩ haska yushĩ dami betsa kẽwãkĩ henebianishũ mã ana hawẽ kuxipakiri xinaĩ dabanẽ habũri hawẽ kuxipatikiri pinũ ishũ xinãtirubuki. ¹¹Haskakẽ matunã, matũ xinãwẽ besti unãnepabiakĩ yushĩ dami betsa hawẽ kẽwãti nami pikĩ ikũwaĩ huĩti shubu haburi Jesus Cristo hatu mawashũbianikẽ mã hatu benutiruki. ¹²Haska wakĩ Cristonabu huĩti babubu hatũ xinã txakabuwamakĩ mã Cristo txakabuwariai. ¹³Haskakenã, eãnã, ha nami betsa pikĩ ã betsabu ã kanematiruru xinãkinã, ana hatu kanemakatsi ikama ha nami ã ana metirumahairaki, hatu txakabuwakatsi ikamarã.

Paulo Jesusũ kuxipayatũ hatu yusĩkubainaya habũ devebiakẽ habuna hawara biama inikiaki, na hãtxarã

9 ¹Hamẽ enakiriri matu yuinũ nĩkakãwẽ. Damasco baiwẽ ã kai Jesus hanu eki nukutã ea uĩmaxĩshũ nukũ Shanẽ Ibũ hawẽ tsuma

kuxipaya betsa ea wakĩ ea yununiwẽ taeshũ tsuã ea yunuamawẽ taea haska matu anu ẽ dayai kashũ nukũ Shanẽ Ibũ daya ẽ matu uĩmakĩ Deusũ kaka pepa matu yusĩkubaũkĩ mã Corinto anuabu Jesus ẽ matu ikũwãmaniwẽ taeshũ ẽ Jesusũ kuxipaya betsabu keska habias daya ẽ hayabiakẽ matũ mã ea danãtirubumaki. ²Mae betsa anuabũ ea unãti watã: “Harã, Jesusũ kuxipaya betsamaki”, akĩ ea danãbiaibũ matunã, ẽ matu yusĩa nukũ Shanẽ Ibu ikũwãtã mã haki dasiniwẽ taeshũ ẽ Jesusũ kuxipaya txanima mã unaiĩ. ³“Haskakĩ Paulõ nukũ merabe bismamẽ?” iki ekiri hãtxaibu eska ẽ hatuki txanimis matu yuinũ nĩkakãwẽ. ⁴Ea inũ Barnabẽ nũ matu yusĩkubaĩkĩ matu anua piti inũ nushuti nũ biturubia nũ matu ea aismaki. Hakia nũ Jesusũ kuxipayabuwe taea nukuri nũ haska ea itiruki. ⁵Jesusũ kuxipaya betsabu inũ, nukũ Shanẽ Ibũ betsabu inũ, Pedrõ yusĩbaũkĩ hatũ aĩ iyumisbu keska wakĩ nukũri aĩbu nukubetã ikũwaĩbu nũ iyuriatiruki. Nũ hatu haska wabainaya Jesusũ nuku yununiwẽ taeshũ hatuna biritirubuki. ⁶Matu anu haska Jesusũ kuxipayabu betsa haskabainaibu piti inãkĩ tari inãkĩ hanu hiweyunũbũ dũtu betsa inãkĩ mã hatu merabewabiamis ea inũ Barnabẽ haska wama nuku besti mã nuku merabewamatirumamẽ? ⁷Hakia soldadobu detenamei bukĩ ibubis hatũ hamapai pakaisbumaki. Ha inũ, uva bai anu dayakĩ habũ ha uva bimi pimisbuki. Ha inũ, txashuwã mekekubaĩmisbũ hawẽ txutxu tsinitã amisbuki. ⁸Haska wakĩ yura betsa betsapabu dayakĩ hatũ hamapai bimisbu besti xinãkĩ ẽ matu yuiamaki. Hakia hawara Deusũ nuku yusĩni matu yuinũ nĩkakãwẽ. ⁹Moisẽs kenekĩ: “Mĩ hemaĩtĩ anushũ mĩ ina awã hawẽ taewẽ mĩ shekiwã pema pema akĩ mia shemeshunaya dispiwẽ kuneshyamakãwẽ, hau pinunã”, aniki. Na ina awakiri kenendirã, haska keska xinãti wakĩ ¹⁰Deus nukuwẽri nuiti Moisẽs haska kenemaniki. Hakia mai pukĩshũ yunu banabu yunu ewatã kaniai tsekashũ betsa pimisbu keska wakĩ shekiwã shemenikatũ shekiwã shemetã hatiri bumisbu keskai Deus dayashuni nũ nuitapayamanũbũ merabewakĩ mã nuku pakanũbũ ina awakiri Deusũ Moisẽs nũ hawẽ dayakapabu nukukiri kenemaniki. ¹¹Haskakẽ ana betsa matu yuinũ nĩkakãwẽ. Bai bana keska wakĩ Deusũ hãtxa Jesuskiri nũ matu yusĩkubainaya nuku manakukĩ hawara mã haya piti kasmai tari kasmai hiwe kasmai pei betsa mã nuku deveaki. ¹²Yauxiama yusĩnã betsabu mã pakamiski. Nukũ dukũ Jesus Cristokiri nũ matu yusĩã mã ikũwãimawẽ taeshũ itxapa mã nuku devepakemiski. Na haskakiri nũ matu haska wa matũ yuikĩ: “Nuku yusĩmisshũ nukũ pei bikĩ nuku pakamakĩ taewaikiki”, iwanã, nukukiri mã xinãtxakayamanũbũ hawara mã nuku devea hawẽ nuiama Cristõ kakape besti mã txibanũbũ hawara mã nuku devea matu yukama nũ habiaska hiwekũkainaii.

¹³Ha inũ, Templo anushũ ha habu dayanikabũ yura betsabũ inãkuĩ Deus inaĩbu ha nami menushũkĩ hamapai betsa betsapa wakĩ habianushũri hatiri kuakĩ hatiri bikĩ hatũ piti dasibi bishũ hawenabu

hatu pimamisbu mã unaiĩ. ¹⁴Haska habũ amis keska wakĩ tsuabũra Jesuskiri kakape yusĩkubaĩmisbũ habũ hatũ piti inũ tari inũ pei mã hatu inãkubaĩtirubu nukũ Shanẽ Ibũ habias hawẽ tsumabu hatu yununiki, hau betsaburi habiawẽri hiwekubaĩshanũbunã. Haska keska xinãkubaĩkãwẽ.

¹⁵Na haska tibi yunuti hayabiakẽ ha xinãkĩ ẽ matu hawa ea aismaki. Haska inũ, kene matu bumakĩ: “Matũ hawara ea inãkãwẽ”, ẽ matu wakĩ yukamaki. Haska ẽ matu yuiai keska wakĩ ekiri xinã txakakĩ: “Paulo pakakĩ taewanãkãwẽ”, iwanã, xinãyamashãkãwẽ. Mã ea pakaisma keska besti ikubaĩkãwẽ. Ẽ matu yusĩayã mã ea hawa inaĩsma benimahairai ẽ keaiĩ. Ẽ haskakũkainairã, ẽ abuhairariai. Matu berabiwãkatsi ikama ẽ hawaira mawakatsis ikaii.

Eskaki, matu yuinũ nĩkakãwẽ. ¹⁶Deusũ ea katukĩ Jesusũ kuxipaya ea wa hawẽ kakape yusĩbauni ẽ hawẽ kẽnũ ea yunuama iniki. Hakia ẽ xinãnẽ akirã, ẽ kêtiruki. Hakia haskama hawẽ kuxipawẽ ea yunu yunu aka ẽ akubainaii, enamawẽ taeshunã. Ẽ yusĩamakẽ Deus eki sinatai ewẽ benimama ishanikiki. ¹⁷Ẽ xinãnẽ Deusũ kakape yusĩbaunũ, iwanã, emebi ẽ akĩ taewaniwẽ taeshũ mã ea devekeanaii. Hakia ẽ haska ẽ xinã meribi ẽ akama Deusũ ea kenatã ea txai putani ha ẽ dayashũshanũ ea katukĩ nitxĩnikẽ haskakĩ matũ hamapai tibi biãtibiakẽ ẽ tsua matu yukaismaki. ¹⁸Matũ mã ea haska waismakẽ tsuã ea pakama Deusũ daya ẽ akubainaya haska ẽ matu yusĩmis Jesusũ kuxipaya betsabu pakakĩ yusĩnã betsabu pakariakĩ mã ea pakaismakẽ hawẽ benimawatiwẽ Deusũ ea manakumiski, ea xinã txãkãwãkinã.

¹⁹Ẽ tsuã escravo dayarumabia itxapabu Jesus hatu ikũwãmanũ ika dasibibũ escravo dayaru hikini keskakĩ yura tibi ẽ hatu dayashũkũkainaii. ²⁰Hakia pepanũ, iwanã, Moisés yunuti inũ hawẽ nemati ẽ unãbiai ana hatũ ea tsumamabiakẽ judeubu Jesus ikũwãmanũ ika hatube dasitã haska Moisés yunuti inũ nemati txibãmisbu hatu yabuni henemanũ ika hatu keska ẽ hiweyumiski. ²¹Deusũ yusĩa danãma Jesus Cristõ yusĩa heneama txibãkubaĩkĩ judeubuma habũ Moisés yusĩa txibãbuma Jesus ikũwãmanũ ika hatube hiwea hatũ beya keska txibaĩ ẽ hatube hiweriamiski. ²²⁻²³Ha inũ, Jesus ikũwãkatsis ibiai ikũwaĩ kayabi iriama babubu merabewai hatu kuxipa wakatsi iki hatube hiweshũ yusĩa bika yuiama hatu keskari eari babu keska ẽ hiwemiski. Jesus ikũwaĩbu itxapabu Deusũ hatu duawakĩ eari hau ea duawashanũ, iwanã, hawẽ kakape yusĩkubauni tsuabura yura betsa betsapa ikũwãmanũ ika haska hiweabu keska hatube hiwekũkaũkĩ ẽ yusĩtãmiski, kaneamarã. Haska tibi kakape ẽ hatu yusĩmiswẽ taea habias nũ txibãmiswẽ taeshũ hatubetã manakuti pepa ẽ binũbariaai. ²⁴Hamẽ matuburã, beyusi itxapa kuxibaini hawairabainaibu bestitxaitũ hatu binutã maemamis mã unaiĩ. Ha bestitxaitũ hatu binukĩ keyutã hawara pe bimis keska wakĩ Jesus ikũwãtã duawakĩ nĩkahairai txĩtuãma ha besti txibãkubaĩkãwẽ,

haska keskai matu tibi mã pe hiweawẽ taeshũ hau Deusũ matũ pepawẽ taeshũ matu manakushanunã. ²⁵Beyuskĩ betsabũ binutã ni pei maiti hawẽruabia txapushanai binũ ika hamebi hawẽ yura kuxipa wakĩ hamapai piti tibi txakabuwmis piama hatũ yura pe mekemisbu keska wakĩ Deusũ hawenabu manakuti hawa txapuisma matu inãkĩ matu hiwekuĩmashanaiwẽ taeshũ matũ xinã pe mekeriakubaĩkãwẽ. ²⁶Eã ẽ xinãnã, kuxikaĩkĩ ẽ binukatsis ikai keskaki. Beyus betsai detenamekĩ betsa maemanũ, iwanã, tsuãra mekenẽ kaneama detenamemisbu keska wakĩ eã Jesus txibãkubaĩkĩ ²⁷hamapai txakabu ẽ hayari henekĩ ẽ huĩti kuxipa keska wakĩ ẽ yura ẽ mekehrari, betsabũ Jesus Cristo ikũwãmatã ẽ manakuti pepa ẽ benuyamashanunã. Jesus Cristo besti txibaĩ mã pe hiweawẽ taeshũ maturi pepawẽ Deusũ matu manakushanikiki.

Yushĩ dami betsa Jesus ikũwaĩbũ kẽwãtimakiaki, na hãtxarã

10 ¹ Ẽ betsabũ inũ ẽ puibuũ, judeubũ shenipabukiri haska Deusũ hatu wani mã hakimayamashanũbũ matu xinãmanũ nĩkakãwẽ. Egito anua kaĩbainaiũ Deusũ ẽ shenipabu iyukĩ txi kuĩ puei maya kai anu butukaini hatube kai Iãnewã Taxipa nuahairabiakẽ hawẽ kuxipawẽ hene pashkakĩ bai watã dasibi hatu pukemanikiaki. ²Hanua Deusũ hatu yunua kuĩ pueaiwẽ inũ, Iãnewã Taxipa pukeaibuwẽ ha dabewẽ taea dasibibu Moiséski hau txiti inũbũ Deusũ hatu naximabainikiaki. ³Haska inũ, hanu piti hayamakẽ nai anua piti Deusũ hatu inãkubaina dasibibũ piriakubainibukiaki. ⁴Ha inũ, ẽ shenipabũ ùpash manuhairaiũ habiatũri mixki anua ùpash tueshũ hatu amani hatube kakĩ dasibibu ùpash pepa amariakubainikiaki, ha Yushĩ kuxipa Cristo yura kayabi hayariama mixkiki damitã hatu amakinã. ⁵Haska wakĩ Deusũ nai anua pitiwẽ inũ ùpashwẽ hatu duawabia hawẽ hãtxa nĩkabumawẽ taeshũ eskarabes pepabu danãmabia itxapabuki sinatakĩ hanu hiweabumanu hatu ima atãbaunaya Egito anua kaĩnibu huni ewabus debui keyukubainibukiaki.

⁶Na haska dasibi Deusũ hatu akubiranirã, hau txakabuwẽ nũ kemuyamanũbũ Deusũ nuku yusĩkĩ haska hamapai txakabuwẽ ẽ shenipabu kemui hanu hiweabumanua debunibu nukũri shabakabi nũ hawẽ unãshanũbũ hatu akubainikiaki. ⁷Hanushũ Moisés kenekĩ: “Ouro ina awa bake damiwabu ha dami uĩ tsaushũ pi inũ mabesh aki benibaũ beyuskĩ ha dami kẽwãnibuki”, hatuki keneniki. Haska judeubũ dami betsa washũ kẽwãnibu keskarã, matũri ana haska husiayamariakubaĩkãwẽ. ⁸Haska inũ, Israelbu aĩbu hatũ aĩmabe txutanameaibũ Deusũ hatu kupiaya shaba bestitxaitiã 23.000 debunibukiaki. Hatu keskakĩ aĩbu nukũ aĩ kayabima ana metaskayamakubainãkãwẽ. ⁹Ha inũ, hatiritũ Moisés ha akĩ Deus unãti wakĩ yuikĩ: “Haskakĩ mĩ nenu nuku iweima ikai?” iwanã, yuikĩ: “Piti hayamaki. Ùpash hayamaki. Ha inũ, piti nai anuarã, nismaki”, iwanã,

Deus unãti waibũ dunu mirima Deusũ hatu pima debunibukiaki. Haskanibu keskakĩ nukũri Cristo unãti wayamanãkãwẽ, mesekirã. ¹⁰Ha inũ, hatiritũ Moisés inũ Arão hune haki ha ikĩ yuaĩbuwẽ taeshũ nai tsuma Deusũ hatu tenãmanikiaki. Haskanibu keskakĩ Deusri shabakabi haki ha ikĩ yuãyamakubainãkãwẽ.

¹¹Ë shenipabu txakabukubiranaibu Deusũ haskaibu hatu kupinikiri hau habiaskari nũ iyamashanũbũ bebũkiri haska ikaibukiri Deusũ hãtxa nuku keneshunibuki, nukuri bari hawẽ henei keyuaitiã hiwea nũ haskariayamashanũbunã. ¹²Hatu haska waniwẽ taeshũ tsuabũra: “Jesus txibãkĩ duawai ã txĩtuãmaki”, iki keãma mestõtã hau uĩrakubainũbũwẽ, txakabu tibi huayarã. ¹³Tsuabũra hawara txakabu ma huni mã meriama inũ txakabuhairatũ matu atxima ana matu atximakatsis ikai nukũ yura babũ nũ tenetirumarã, xinãkãwẽ. Haskawẽ taeshunã, mã yura babubiakẽ Deus putama haki txiti ikubaĩkãwẽ, nuku babu watã hau nuku bika tenemakĩ haska tsuã tenetiruma nũ haskatã binutirumaki. Matu haska tenemabiaya hawẽ baxikuama Deusũ hawẽri hawẽ kuxipa matu unãmakĩ matu hawẽ tashnimakĩ matu binumashanikiki, txakabu tenekĩ mã binuaiwẽ taeshunã.

Cristo kẽwãmisbũ yushĩ dami betsa husikĩ kẽwãtimakiaki, na hãtxarã

¹⁴Ë betsabu inũ ã puibuũ, Deusũ haskawẽ matu mekekatsis ikaiwẽ taea yushĩ dami betsa txakabukẽ kẽwaĩ ana hari buyamakãwẽ, mã ma Cristo hayarã. ¹⁵Na eska matukiri hãtxa yuikinã, mã huni unãnepatã matũmebi unãtinãtã mã xinãtirubu ã matu yuiãii. ¹⁶Nukũ betsabube itxatã hatubetã meribi uva bimi hene watã akĩ Cristo nuku mawashuni xinãmatirã, xinãkĩ nũ amiski, Deus kẽwãkinã. Ha inũ, misi tũke tũke ashũ nuku mawashũkĩ Cristo hawẽ yura nuku inãkuĩni ha misi hawẽ xinãmati nũ piriamiski. ¹⁷Nũ Jesus ikũwaĩbu nũ yura betsa betsapabia dasibibũ ha misi nũ pimisbuwẽ taearã, Jesus nuku mawashuni xinaĩ nũ habias yurabuki.

¹⁸Israelbukiri matu yuinũ nĩkairakãwẽ. Habũ hawẽ txakabuwẽ taeshũ kẽwãti piti Deus inãbu nami teshe Templo anu dayanikabũ bushũ pimisburã, habia dabetã Deus kẽwãkanikiki, na habũ inaĩbu inũ Templo anu dayamisbunã. ¹⁹Hakia yushĩ dami betsa kẽwaĩnã, dami hawauma inũ hawẽ kẽwãti piti hawauma nũ unaiĩ, nukubunã. Hakia habũ xinãnẽ ha yushĩ dami kẽwaĩburã, unãma haska xinaĩburã, hayaki. ²⁰Eskaki. Matu yuinũ nĩkakãwẽ. Deus ikũwãbumã yushĩ dami betsa hawẽ kẽwãti piti yushĩ txakabu inãkĩ Epa Deus inãbumaki. Haskawẽ taeshũ yushĩ txakabu kẽwaĩbubetã hawẽ kẽwãti piti piama hatubetã kẽwãriayamakãwẽ. ²¹Ha inũ, Deus kẽwãkĩ Jesus nuku mawashuni xinãmati nushuti akatsis ikĩ yushĩ dami betsa hawẽ kẽwãti nushuti inaĩbu ayamakãwẽ. Jesusũ yura xinãmati misi pikatsis ikĩ yushĩ dami betsa

hawē kēwāti inaību piyamariakāwē. Haska inū, ma Deus kēwābiai ana husikaī yushī dami betsa kēwātimahairaki, txakabu irumai keskairā. ²²Ha inū, yushī dami betsa kēwākī Deus daka mā sinatamanū, iwanā, aki ikai? Matū kuxipawenā, mā Deus binuamē? Haska yushī dami betsa kēwākī mā husiakeakeairā, ana haska tibi akī Deus sinatamayamakāwē.

Ikūwai betsabuwē nuikī hatu merabewakubaītikiaki, na hātcharā

²³Tsuāra hamapai tibi atirurā, tsuā hatu nemamaki. Haskarā, txanimaki. Haskabia nuku merabewatirumaki. Haska xaraburā, ē heneaii. Dasibi tsuā nuku nemama nū atirubia ikūwaiību dasibi merabewamarā, heneriatiki. ²⁴Hamē hamapai pepa bikī ha dukū matuna binū ika ana hatu maemai naxui ikama hakiā yura betsabu dukūtū hau katuyunūbū pes ikama manakubaīkāwē.

²⁵⁻²⁶Haska inū, betsarā, mai dasibi Deusunaki. Ha inū, dasibi betsa betsapa mai anua damiwanirā, hawenariki. Haskakē nami ināmisbu hiwe anua nami bi yuka iki: “Narā, yushī dami betsa hawē kēwāti namimē?” iwanā, tapikī tsua yukai meseama bitā pikubaīkāwē. ²⁷Hamē ikūwābumā matu haībuwatā pimakatsi ikī matu iabu mā kakatsi ikai namikiri yuka ikama haska hatū piti matu kaīmashuna xinā txakama hatubetā mā pitirubuki. ²⁸Hakia betsā mia bebūkiri yuikī: “Na namirā, yushī dami betsa hawē kēwāti namiki”, matu waya hawē huīti babu ana babu wakatsi ikama hawē nuikī ha nami piyamakāwē. ²⁹⁻³⁰Yushī dami betsa hawē kēwāti tsuabūra mā nami piarā, matūmebi mā txakabumaki. Haskabiakī ikūwai betsa huīti babuwē nuikī ha nami hatu merabewakī mā pitiruma ē matu yuiāi. Haskarara Deusū ea nemamakē ē pitiruki. Hakia yura betsa ē uīmatxakaiwē taeshū ena pemaki. Deus kēwātā hamapai tibi ē pibia pebiakē habu hatu mesewakatsi ikama dasibiwē Deus duawanū, iwanā, ē ana haska tibi meamaki. ³¹Hamapai pikī nushuti akī hamapai betsa betsapa akinā, Deus duawanū, iwanā, akubaīkāwē. ³²Haska hamapai tibi akī hawara danaību hatū berubi akī hatu uīmatxakayamakāwē, judeubu kasmai judeubuma kasmai ikūwai betsabu hiweaburā. ³³Hamē ea ē xinānē ikirā, dasibibu merabewanū ika emebi haska ē xinaī benama dasibi hatu kēwāmakī Jesus hatu ikūwāmanū ika hawara danaību henekī haska dasibibu hiweabu ē hatu merabewakubainaii.

11 ¹Haska Cristo hiweni eā ē mawai hiwemis keskai matūri ē hiwemis ea mawai hiwekī eari txibākubaīkāwē.

Aībuaibu itxati hiwe anua haskatikiaki, na hātcharā

²Ē matu yusītani habi txibaī mā txītuāmawē taeshū benimakī ē matu kēwaiī. ³Haskabia Deusū hātxa nīkai itxatā Deus kēwākī haska aībuaibu hau ikubainūbū matu yuinū nīkakāwē. Ha dukunā, Cristō hunibu mekekī yunumiski. Hunibūri hawē aī mekekī yunuriamisbuki.

Habiaskari wakí Deusū Cristo mekekí yunuriamiski. ⁴Hakia huni betsã hatū maiti mabikiamia sawea Deusbe hãtxai kasmai Deusū hãtxa hatu yusĩkinã, Cristo duawama itxakawaikiki. ⁵Hakia aĩbu betsãri hawē bushka mayabukuama Deusbe hãtxai kasmai Deusū hãtxa hatu yusĩkinã, hawē bene duawama itxakawariaikiki, hawē bu mashtekei keyua mākua nia keskakinã. ⁶Haskawē taea mayabukukatsi ikamarã, hau mashtekei keyunübüwē. Hamē mã dakei mashtekei keyukatsi ikamarã, batxi tuash ewapawē mayabukukubaikãwē. ⁷Hamē hunirã, hawawē hawē bushka mayabukutirubumaki, Deusū huni ha dukū damiwakí hawē kuxipa unãti wati ha itsa Deusū huni waniwē taearã. Hakia aĩburã, hunibu itsa Deusū hatu waniki, hau hawē benē kuxipayakí duawanübunã. ⁸Ha dukū huni damiwatã hanubi hawē pixi bitã aĩbu damiwaniki. Aĩbu anua hawē pixi bitã huni damiwama inikiaki. ⁹Huni damiwakí aĩbū hau benewanū, iwanã, damiwama iniki. Hakia aĩbu damiwakinã, huni bitã hau aĩwãshanū, iwanã, damiwashuniki. ¹⁰Haskawē taeshū huni hawē aĩ mekemiswē taeshū aĩbū Deus kēwãkí hawē hãtxa shabakabi yuikí hatū bushka hunekí tari tuashwē hau mayabukukubainübüwē, hawē benē kuxipa unãmati wakí duawairã, haska wakí Deusū nai tsumabū hatū Shanē Ibu duawamisbu hatu keska wakinã. ¹¹Haskakē nū Jesus ikūwaĩburã, hunibus aĩbuuma hiwetirubumaki. Aĩbusri huniuma hiwetirubumariki, ha dabe pashkatã hawawē haskatirubumawē taearã. ¹²Haskawē taeshū xinãkãwē. Txanima huni pixi bishū Deusū damiwakí aĩbu wanikiaki. Haska inū, habias aĩbu anuari huni inū aĩbu bake kaĩmisbuki. Haska daves dukū Deusū hatu damiwaniwē taea yura dasibi hiwebaunabuki.

¹³Hamē betsarã, aĩbu Deusbe hãtxairã, hawē bushka tari tuashwē mayabukuama itimē? Mayabukutã iti daka? Matũmebi xinãkãwē. ¹⁴Haska inū, aĩbu itsai huni bu txaiipa wairã, haska nukū hiwea nuku wabiani ibubis betsai daketapai bu txaipayai nū hawē daketirubuki. ¹⁵Hamē aĩbuaĩburã, hatū bu txaiipa wai hawēruakí hatū bu beneai meshteamã hau bu txaipanübüwē, mayabukui keskairã. ¹⁶Na yusiawē mã ha ikatsis ikairã, ha ikãwē. Hakia na haska ē matu yusiainã, habias keskari Jesus ikūwaĩbu itxamisbu tibi anushūri habiaskari xinãkí yusĩkanikiki.

**Jesus nuku mawashuni hawē xinãmati piti pikí
txakabuwaniabukiaki, na hãtxarã**

¹⁷Na ē matu keneshū bumaiwē matu ha akí txitenū nĩkakãwē. Ikūwaĩbu betsabube itxatã pewama mã hatu itxakawaiwē taeshū ē matu kēwãmaki. ¹⁸Ha dukū matukiria hushū ea yuiabu ē nĩkairã, mã ikūwaĩbu itxairã, mã shukui pashkakanikiaki. Haska txanima pashkatã mã pewairã, mã haskaiwē taeshū eskarabes ē matukiri ikūwaii. ¹⁹Matũmebi

pashkai mā unātinākeakeairā, haskatimaki. ²⁰⁻²¹Ikūwaību itxashū pibiakī yura betsabū bebūkiri habū piti beshū pashkama hawaira keyuaibū ha habu piti eskarabes haya buniaibū hanua betsabu pāekī haska tibi wakī nukū Shanē Ibu nuku mawashuni xināmati piti pinū, iwanā, mā haska xinābetanā akamaki, haska watimabiakenā. ²²Matū hiwe anu piti hayamakē ikaskī bebūkiri yaniwakatsi ikama ha piti bawabirā beshū dabukū hatu pashkashūkī inākatsis ikama yauxikī hawaira keyukī ikūwaību betsā piti eskarabes beabu hatu dakewakī Jesus ikūwaību dabīwākī Jesus nuku mawashuni xināmati piti pinū ikaibu mā hatu dakewaibu matukiri yui benimakī ē matu kēwātirumaki.

Jesus nuku mawashuni hawē xināmati pitikiri Paulō hatu shabakabi yusīnikiaki, na hātcharā

(Mt 26.26-29; Mc 14.22-25; Lc 22.14-20)

²³Jesus nuku mawashuni xināmatikiri nukū Shanē Ibū ea yusīni ē maturi yusītani unābiakī mā akī pewamawē taea ē matu kēwāmaki. Ana matu yuinū nīkakāwē. Habias mexutiāri Judasī Jesus hatu atximakatsi ikaya hatubetā pikī Jesusū misi bitā tsumashū ²⁴Deus kēwātā misi namakis tūketā hawē kuxipayabu inākī yuikī: “Narā, ē yuraki. Matuwē dabanē matu mawashūkī ē yura ē matu ināshanai keskaki. Pikāwē. Ea xinābetanā habiaskari akubaīshākāwē”, iwanā, ²⁵misi inū txashuwā bake nami hatubetā pitā kētxa uva vinho mata tsumashū Deus kēwātā hatu yuikī: “Yuba benawakī ē matu mawashuni kai xināmati inākī na uva vinho ē matu amairā, mawakī ē himi ē matu habashūshanai keskaki. Ikūwaībube itxashū ea xinābetanā habiaskari akubaīshākāwē”, hatu wanikiaki. ²⁶Jesus ana huriamakē hawē xināmati misi pikī inū hawē xināmati uva vinho akī nukū Shanē Ibu nuku mawashuni mā hatu xinā benawamakubaīshanai, kaneamarā.

Ikūwaību tibi haskatū nukū Shanē Ibū yura inū hawē himi atikiaki, na hātcharā

²⁷Haskakē tsuabūra Jesus nuku mawashuni xināmati uva vinho inū misi pikī haska nukū Shanē Ibū xināmati nuku washuniki meseama hawē yura inū hawē himi atxakai mā ibubis atimapakubaīkanaii. ²⁸⁻²⁹Matūmebi ibubis matū xinā pe unātā hawa txakabu hayama mā pitiruki. Hamē txakabu pewariamatunā, mā piyutirumaki. Mā hawaraxina matū xinā mā pewariamarā, haskakī eistā Jesusū yura hawē haskakatsi mā piai? Mā xināma haki meseama piaiwē taeshū Deusū matu kupishanikiki. ³⁰Ikūwaībū haska kanemisbuwē taea matūmebi betsa betsapa babui betsaburi isī betsa tenei betsaburi mā debukubaīkanaii. ³¹Nukū xinā ibubis pewai nū ma unāti wakē nukū Shanē Ibū nuku kupiama ishanikiki. ³²Hakia nukū Shanē Ibū nukū yura kupikinā,

nuku hawē tapīmanū, iwanā, nuku akikiki. Nuku kupibiatā ha Jesus ikūwābumabe nuku tenā kayabiama ishanikiki.

³³⁻³⁴Haskakē ē betsabu inū ē puibuū, ikūwaību betsabubetā pikī Jesus nuku mawashuni xināmati mā pikatsis iki bunihairakī matū hiwe anushū bebūkiri pitā hatube itxakubaīshākāwē. Hanushū hatubetā pi matū betsabu manakī hawaira piyamakāwē. Mā haska wakī ana kaneamakē Deusū matu kupiama ishanikiki. Ana betsakiri mā ea keneshunimarā, matū mae anu kashū haska mā ikai pewakī ē matu yusī kashanaii.

**Deusū Yushī Papatū haska hatu yuimatirukiri
Paulō hatu yusīnikiaki, na hātcharā**

12 ¹Ē betsabu inū ē puibuū, haska Deusū Yushī Papatū matu tibiki hikitā hawē aka kuxipa tibi matu amamiskiri hau mā tapī pewanūbū matu yuinū nīkakāwē. ²Jesus mā ikūwāriama yushī txakabū ha dami betsa txakabu hiwea hayama inū hātcha hayamatū hawa xināma haskati dabanē matu iyua mā kēwākubainirā, haskarā, mā unaiī. ³Hamē betsarā, Deusū Yushī Pepa hayatū hawē hātcha yuishunikā Jesus yuputirumahairaki. Ha inū, yura betsāri txanima yuikī: “Jesus Cristo ē Shanē Ibuki”, iwanā, yuitirumaki, Yushī Papatū kuxipawē merabewamawē taearā. Haskakī, xinaīrakāwē.

**Deusū Yushī Papatū hawē kuxipawē Deusū daya
nuku amakeakemiskiaki, na hātcharā**

⁴Hanua nū ikūwaību tibi nū hawē kuxipanamei inū nū merabenamenūbū Yushī Papatū hawē kuxipa betsa tibi nuku yunuakekekī habias Yushinī nuku yunumiski. ⁵Ha inū, merabenāti betsa betsapa nuku akeakekinā, habias Shanē Ibu Jesus Cristō nuku tibi nuku yunumiski. ⁶Epa Deus nū dayashunairā, haska nuku tibitū hawē daya nū ashuaī betsa betsapa nuku tibiwē kaīmamiski. Haska wakī habias Epa Deusū nuku amakī hawē kuxipawē nū hawenabu nuku tibi yunuakeakemiski. ⁷Deusū nuku yunukī txanima shabakabi hawē Yushī Pepawē nuku tibi merabenāti xarawakī ikūwaību dasibibu pashkatima wakī nuku yunuakeakemiski. ⁸Yushī Pepawē yura bestibu tibi hawē kuxipa yunukī Deusū xināwē shabakabi hau hātchanūbū unānepa kayabibu hatu wamiski. Habias Yushīwē bestibu tibi shabakabi pe yusīti xarawakī itxapa unāhairaibu yusīnābu hatu wariamiski. ⁹Betsa habias Yushīwē hawē kuxipa yunukī hawa dateama xinā betsa betsapama ikūhairawanikabu wakī betsa isī teneaiibu hatu kaya wakī shushawanika wakinā, ¹⁰betsa haska tsuā atiruma hawē kuxipa unāmati dami betsa betsapa wanikabu wakī betsa Deus anua hātcha nīkatā txaninikabu wakī betsa haratura yushī txanima txaniai inū haratura yushī txani txakai unātirubu hatu wakī betsa hātcha tapīriamawē hāttxatirubu wakī betsāri

habū hāt̄xa nīkatā matū hāt̄xawē hatu shabakabi maewashunika wakī Deusū nuku tibi yunuakeakeriamiski, ¹¹haska tibi nuku wakī Deusū Yushī Papatū hawē kuxipawē Deusū daya nuku amakī haska abuai keska yura tibi hawē kuxipa yunuakeakekinā.

Jesus ikūwaī dasibiburā, pabu tibi yura keskakiaki, na hāt̄xarā

¹²Nukū yura bestitxaibia nukū pabu tibi tsamiakeakearā, dasibirā, yura bestitxaiki. Haska keskai nū Cristo ikūwaī betsa betsapabia nū hawē yura bestitxai keskaki. Eskaki, matu yuinū nīkakāwē. ¹³Habiaskari wakī nū habū ikūwaī tibi judeubu inū judeubuma inū, escravo dayaru inū tsuā dayarumā nū Jesus ikūwāyā nuku duawakī habias Yushī Pepa Deusū ma nuku inākeakekē ikūwaī betsabuki dasinū nū ikaya henuwē nuku naximabu ha Yushinī nukū yura bestitxai keska wamiski.

¹⁴Haska keskarā, nukū pabu pashka tibi hayamaki. Hakia pabu mirima nū hayaki. Haska matu yuinū nīkakāwē. ¹⁵Hanushū nukū taē mekē xinākī yuikī: “Ē mekēmawē taea ē hawē yuramaki”, iwanā, yuibiaya dasibi ha yuraki tsamiaki. ¹⁶Ha inū, pabikī beru xinākī yuikī: “Ē berumawē taea ē hawē yuramaki”, iwanā, yuibiaya dasibi ha yuraki tsamiriaki. ¹⁷Yura dasibi beruskenā, hawawē nīkatirubumē? Haska inū, yura dasibi pabikiskenā, hawawē shetetirubumē? Yura pabu tibi hawē daya haya keska ikūwaī tibi hawē daya hayariki. ¹⁸Hanushū nuku tibi Deusū katutā haska abuai keska wakī nū ha dayashunūbū haska daya nuku yunuakeakemiski, yura pabu tibi keska wakinā. ¹⁹Nukū pabu tibi nū bestitxaiyarā, nū yurauma ikeanai. ²⁰Hakia txanima nukū pūyā inū, nukū kixi inū, nukū tae inū, nukū bushka inū, dasibi betsa betsapa nū hayarā, nū yura bestitxai hayaki.

²¹Ha inū, berū mekē yuikinā: “Ē mia hayakatsi ikamaki”, atirumaki. Ha inū, bushkapāri tae yuikī: “Ē mia hayakatsi ikamaki”, atirumariki. ²²Haskarara dasibi ikūwaību nū merabenamemis yusikī nukū yura kayabikiri yusikī ē matu nīkamairā, ea nīkakāwē. Hawara nukū yura anu nebiakē nū xinaīsmarā, nukū mētsis inū, nukū bexpi inū, nukū deki inū, nukū bu inū, nukū dani ha tibi hayama nū bika tenei hiwetirubuki. ²³Haska inū, dakekī hawara yura betsabu nū uīmakatsi ikama yauxikī ha hunenū ika tari sawekī atximai nū hawēruamiski. ²⁴Hakia hawakira nukū yura dakeama hunekatsi ikama nū hawa bepuismaki. Hamē hawakira nukū yura dakeai inū ibubis nū dakemis Deusū nuku atximakī hawērua nuku wamiski. ²⁵Haska nukū yura pashkaisma keskai ikūwaību dasibi xinā betsa betsapa nū hayama habiaskas nū xinaību habube duanamei ikūwaī betsabu uīkī hatū hamapai tibi hayabumawē hatuwē nuikī nū merabenanūbū Deusū nuku katumakeakemiski. ²⁶Haska inū, nukū pabu betsā hawara bika teneaya dasibi yura isī tenemiski. Haska keskariai ikūwaī betsa hawara txakabu teneaya dasibibū habetā

tenetirubuki. Ha inũ, nukũ pabu betsaki hawara hawẽrua nũ sawemaya nukũ yura hirabi hawẽruamiski. Haska keskariai ikũwaĩ betsã tsuãra kẽwãkĩ duawaibũ dasibi hawẽ nũ benimamiski.

²⁷Hamẽ matu dasibi mã yura betsã tibibiakẽ Deusũ Yushĩ Papatũ meribi tibi matu kuxipa waya daya betsã betsapa Deusũ matu yunuakeakearã, mã habias Cristõ yura keskabuki. ²⁸Haska tibi nũ hayanũbũ Deusũ haska abukĩ hawẽ daya tibi nuku yunukĩ ha dukũ Jesusũ kuxipayabu wakĩ ha katxu Deusũ hãtxa kakape yuishunikabu wakĩ ha katxu yusĩkĩ tapĩmanikabu wakĩ hanua ikũwaĩ betsabu habũ tsuã atiruma dami wanikabu inũ, habũ isĩ teneaiibu shushawanikabu inũ, habũ merabewanikabu inũ, shanẽ ibu keska wakĩ yununikabu wakĩ hanushũ hãtxa betsã tapĩriamawẽ hãtxatirubu wakĩ haska tibi nuku yunuakeakeniki. ²⁹Nũ dasibi haskabia ikũwaĩbu tibi nũ dasibi Jesusũ tsuma kuxipayabuma mã nuku unaiĩ. Ha inũ, dasibiburi Deusũ hãtxa kakape yuishunikabumaki. Ha inũ, dasibibũri yusĩkĩ tapĩmatirubumariki. Ha inũ, haska tsuã atiruma dami wai dasibibũri atirubumaki. ³⁰Ha inũ, dasibibũri isĩ teneaiibu shushawatirubumaki. Ha inũ, dasibibũri hãtxa betsã tapĩriamawẽ hãtxatirubumaki. Ha inũ, dasibibũri hatũ hãtxa nukũ hãtxawẽ yura betsabu yuishũtirubumariki. Mã haska haya tibi mã unaiĩ. ³¹Haska tibi mã hayawẽ taeshũ unãkĩ matunabu merabewakubaini pe hiwekĩ hawẽ Yushĩ Papatũ kuxipawẽ hawara pepa Deusũ abuhairai hayakatsis ikĩ yukakubaĩkãwẽ.

Nuikipa kayabirã, eskakiaki, na hãtxarã

Mã haskai pepai hiwetirubiakẽ hatũ ha binua ẽ matu yuiã nĩkakãwẽ.

13 ¹Haska hawẽ pepai hiwekũkaĩtirã, eska xinãtiki. Hamapai yura betsabũ hãtxa tibiwẽ ẽ hãtxatiru inũ, Deusũ nai tsumabũ hãtxawẽ ẽ hãtxatirubia ẽ hawa nuikipama hãtxairã, hawara mane kuxakĩ taĩ taĩ amisbu keska inũ mane dabe tsumashũ tsakama tsakama abaĩkĩ huiyawamisbu mimawati keskaki, hawauma hamẽ hãtxawã bestirã. ²Haska inũ, ẽ Deusũ kakape shabakabi yuinikabia inũ, Deusũ xinã ẽ unãbiamis inũ, hamapai betsã betsapa hunea ẽ unãhairabiai inũ, Deus ikũhairawakĩ mati ẽ maewatirubia ẽ nuikipama ẽ hawamahairaki. ³Haska inũ, hamapai ẽ haya inãtã hawẽ pei bitã ha nuitapai yumaĩbu pimai inũ, Jesus Cristo ikũwãkĩ ẽ hawẽ kakape yusĩkubaunaya huni betsã ea atxishũ ẽ nĩkai ea kuabiaburã, ẽ nuikipamakẽ Deusũ ea hawawẽ manakuama ishanikiki.

⁴Nuikipa kayabi hayarã, eskaki. Nĩkairakãwẽ. Bika tenebiai pes ikama tenemisbuki. Ha inũ, duapanãmisbuki. Ha inũ, hawara huni betsã hayawẽ nui kemuismaki. Ha inũ, shanẽ ibubia: “Ea duawakãwẽ”, isbumaki. Ha inũ, hawara pepa amisbukiri tsua yui hatũmebi keĩsbumaki. ⁵Haska inũ, metukĩ yura betsabu dakewama hãtxai pemisbuki. Ha inũ, hatũ

xinānēs besti ikatsi isbumaki. Ha inū, hawaira sinataisbumaki. Ha inū, hawara hakiri txakabuwaitabu ana has xinaisbumaki. ⁶Ha inū, hawara wai txakabu akaibuwē benimaisbumaki. Txanima hawara pepa besti tashniaya ū hawē benimamisbuki. ⁷Tsuabura nui hayarā, bika tenemabiabu ana hatube kemanameama tene keyumiski. Ha inū, tsuabūra hatū hātxa ikūwākatsi imisbuki, yui kaya keskakenā. Ha inū, haratura pepa kaiaī manakubaīmisbuki. Ha inū, hawara pepa tibi mei tenemisbuki.

⁸Yurabū Deusū hātxa shabakabi yuimisbu Deusū hatu henemai inū, yura betsaburi hātxa tapīriamawē hātchai Deusū hatu henemashanai inū, hamapai xarabu unākī keyubiakubaīxinabu haska tibi Deusū yamawashanikiki. Hakia Jesuswē taea nuikipabu betsawē nuikī merabewakī heneisbuma haska besti keyuama ishākanikiki. ⁹Natiā Deusū hātxa eskarabes tapītā nū unaiī. Hakia Deus hātashūkī nū yusībiai mawaira nū kati akī keyuamaki. Harā, keyushanikiki. ¹⁰Haskakē Jesus habi ma hukē dasibi hanushū ana huneamakē hakiri tapīkī nū unākī keyushanai.

¹¹Eskaki. Nīkairakāwē. Bake mixtībū pesheixta unākī hawē hātshawē yuikī hawē xinānē xinākī hawara bake mixtībū unāmis eāri ē unānikī. Hakia huni ewatā bakeixtā xinā hetetā huni ewā xinānē ē xināmiski. ¹²Haska inū, ha mane txasha beisiti keskawē ūkī nukū yura pe beshmas nū ūimiski. Habiaskari Deusū xinā pesheixta nū unāmiskē Jesus ana huaya haska Deusū ē huīti unāmiswē eari Deusbe beisinārabekī ē unā beshmas wamis ē unā keyushanai.

¹³Ha inū, na xinā dabe inū besti keyuismaki, ikūwaīnā, yubakani dateama manatirā, nuikipa kayabirā. Na xinā dabe inū besti hatū binu keyuarā, nuikipa kayabiti bestiki.

Hātxa hatuna tapīriamawē hātchairā, eskatikiki, na hātcharā

14 ¹Ha dukū yura betsabuwē duapai mā nuitiru tapīkubaīkī Deusū Yushī Papatū kuxipawē hawara Deus mā dayashūkatsis ikai yukakubaīkāwē. Hakia Deusū Yushīnī matu dayamai hau hawē hātxa shabakabi Deus yuishūkī hawē yurabu yusīkubaīkī hetetima yukakubaīkāwē. ²Yushī Papatū hātcha matu inā mā hawē hātchairā, Deus mā yuiiai. Mā haskabiai hawē hātcha matu anua tashniai hunea tsuā mā hawa nīka pewatirubumaki. ³Ha inū, tsuāra Deusū kakape Deus hatu yuishūkī habū ha hātcha nīkaiwē yuiaya nīkairā, hawē hatu ha akī kuxipawai inū, hawarawē dateai punu nukabu hatu benimawatiru inū daewakī hatu duawatiru yuiiai nīkamisbuki. ⁴Deusū hātcha shabakabi yuishunikabū ikūwaību itxapa yusīkī hawē hatu kuxipa watibiakē hātcha tapīriamawē hawē hātchamawē hātchai ibubis besti xinā txakāmisbuki, tsuā nīkamabiakenā.

⁵Tsuabura matū hātxamawē Deus yuishuni mā hātxaya huni betsā matū hātxawē haska yuiiai matu maewashūamarā, ha hātxa tashniaiwē tsua merabewatirumaki. Hamē betsarā, matū hātxamawē Deusū Yushī Papatū matu hātxamai pekē matu dasibi mā haska hātxai ē abuaii. Hakia Deusū hātxa shabakabi yuishūkī ikūwaību itxapa mā kuxipa wa pehairaya Yushī Papatū kuxipawē ha dukū Deusū hātxa yuishūti yukakubaīkāwē. ⁶Hanua ē betsabū inū ē puibuū, matu anu yusī kashū hātxa mā nīkatirumawē matu yusīkī hawa ē matu pe merabewatirumaki. Matu haska wama hawara Deusū ea unāmai inū hawara txanima ē unai ē matu yuitiruma inū, hawē hātxa ē matuki txanitiruma inū, hawara yusīa betsawē ē matu merabewatiruma iniki.

⁷Ha inū, teperewe inū harpa hawē mimawati tapiāmabia beyuskī mimawairā, hawa dūkemakī hawērua wai unātirubumaki, hawē hui kaīāinā. ⁸Haska inū, shanē ibū habe sinatanamemis beaibū hau hawaira hawē soldadobu benūbū itxawakatsi huni betsa yunua hatu kenakī trombeta mawatxakaya haska nīkabiai soldadobu hatu unātimaskawa hawa nīka pewatā betirubumaki. ⁹Habiaska keskariai matubu matū hātxamawē shabakabi Jesuskiri mā txanibiaya hawa matu nīkatirubumariki, hawa mā hatu yuiiai dabanenā. Haskairā, hamē niwe besti tashnimai mā hātxakanaii. ¹⁰Mai hirabi anu hiwebaunabu hātxa betsa betsapa tibi hayabuki. Haska inū, nawa betsa betsapabū hawena nīkatirubiakē ¹¹yura betsabū ea hātxawabiabu hatū hātxawē hawara yuiiai ē nīkamakē: “Nawaki”, ika eki dakeaibū eari: “Nawaki”, iriai eari ē hatuki dakemiskī. ¹²Haratura matū aka pepawē Yushī Papatū matu merabewatirurā, ha hayakāwē, ikūwaī tibirā. Haskawē taeshū Deus mā dayashūkatsis ikī ha dukū ikūwaību betsabū merabewaxarakatsi mā ikairā, hawē kuxipa yukakubaīkāwē.

¹³Haska inū, hātxa matū hātxamawē Yushīnī matu hātxamairā, itxati hiwe anushū yusī hātxakatsirā, bebūkiri Deusbe hātxakubaīkāwē, hau ibubis kasmai huni betsā matū hātxa maewashūtiru matu inānunā. ¹⁴Ē hātxawēma hātxa betsawē ē Deusbe hātxakī kēwāyā ē yushīnī ha kēwābiaya ē xinā unānepawē emebi ē hawa nīkatirumaki. ¹⁵Haskakenā, haskashāpa? Ē daka eskati. Deus kēwākī ē yushīwē inū ē xinānēri ē akaii. Haska inū, Deus kēwai nawai ē yushīwē inū ē xinānēri ē iriai. ¹⁶Deus kēwākī matū yushī bestiwe mā akayarā, yura betsabū matube itxashū matū hātxa nīkamawē taeshū matubetā Deus kēwāpaibia hawa yuitirubumaki. ¹⁷Ha inū, Deus kēwai hawēruabiabū matube itxabū matubetā Deus kēwātirubumaki. ¹⁸Ha hātxa ē hātxama ē ha tapīriamawē hātxakī matu dasibi ē binuawē taeshū ē Deus kēwaii, ¹⁹iwanā, ikūwaī betsabube itxashū itxapabu yusīnū, iwanā, 10.000 ha hātxa ea nīkabuma hātxawē ē yusīkatsi ikama hakia hātxa shabakabi mekē bestiti dasibibū nīkatirubu ē yusīkatsis ikaii.

20 Ë betsabu inũ ã puibuũ, matubunã, haska bakeixtã hawa unãma xinãmis keska ana iyamakãwẽ. Hakia bake mixtĩbu parananaĩ txakabuwama imisbu keskai tsuabura mã ma ewarã, ana unãispama haskakiri xinaĩrakubaĩkãwẽ. 21 Israelbu Judéia anuabukiri Deusũ Isaías yuikĩ: “Hunibũ hatũ hãtxama Judéia anuabu ã hatu hãtxamaya nawã hãtxawẽ ekiri yuiaibu habũ hatũ hãtxa nĩkabiata eari txibãma ishãkanikiki”, aka keneniki. 22 Haskakẽ Yushĩ Papatũ hãtxamaya tsuara hãtxa betsawẽ hãtxairã, haska yurabũ atiruma amakĩ hatũ hãtxawẽ nĩkakĩ ikũwãriabuma hatũ xinã e itirubuki, haskawẽ xinaĩ hãtxai unãmarã. Hakia Deusũ hãtxa hatũ hãtxawẽ yusĩkinã, habũ ma ikũwaĩbu merabewatiruki. Ikũwãbumã ha hãtxa nĩkai eskarabes merabewariatiruki. 23 Haskakẽ matu dasibi itxatã Yushĩ Papatũ kuxipawẽ hãtxa betsa tibiwẽ dasibibu hãtxakĩ mã yuibaunaibũ yura betsa haska hãtxatiruma inũ ikũwãbuma hikishũ mã hãtxai nĩkakĩ unãmabia yuikĩ: “Jesus Cristo ikũwaĩbu hari haska hãtxatimawẽ hãtxakanikiki”, iwanã, matu yuikĩ danãtirubuki. 24 Hakia Deusũ matu merabewaya matũ hãtxawẽ mã shabakabi hatu yusiayã yurabu ikũwãbuma hikishũ nĩkakĩ hatũ xinã txakabu unãkĩ ikũwãnũ, iwanã, haska hiwemisbu unãta matubetã ikũwãkatsis ikĩ xinã betsa watirubuki. 25 Hatũ xinã txakabu hunea shabakabi wamakĩ Deusũ hatu unãmaya ana hawawẽ haskatima datei Deus kãwãnũ ika dãti iki beutã yuikĩ: “Txanima Deus matuki dasia hiweaki”, ishãkanikiki.

Ikũwaĩ itxashũ haska tibi akĩ hawẽrua wakĩ pewatikiaki, na hãtxarã

26 Ë betsabu inũ ã puibuũ, haska mã ikũwaĩbu itxatã hawara Deusũ matu amai merabenaĩ kuxipai mã eskakubainũbũ matu yuinũ nĩkakãwẽ. Deusũ matu tibi unãnepa waya huni betsã Deus kãwãkatsi ikirã, nawakãwẽ. Ha inũ, huni betsãri yusĩkatsi ikinã, yusĩtirubuki. Betsari Deusũ hawara dama unãmashu txanikatsi ikirã, txanitiruki. Betsari hatũ hãtxamawẽ hãtxakatsis ikirã, hau hawẽ hãtxamawẽ hãtxanũwẽ. Betsã ha hãtxa yuiaya shabakabi hawẽ hãtxa maewashũkĩ yuishũkatsis ikairã, hau hatu maewashuni hãtxanũwẽ. Habu tibi hãtxakeakekĩ unãshubira ikũwaĩbu merabenaĩ mã kuxipanamekubaĩtirubuki. 27 Hakia Yushĩ Papatũ kuxipawẽ matũ hãtxamawẽ mã hãtxakatsis ikaiburã, dabe kasmai dabe inũ bestitũ dukũ mã yuiakeakeaibu habiatiãri huni betsa Yushĩ Papatũ kuxipa hayatũri hau hatu maewakĩ shabakabi yuishũkubainũbũwẽ. 28 Hakia huni betsa Yushĩ kuxipa hãtxa maewashũtiru hayamakẽ hau tsuara Yushĩ Papatũ kuxipa hãtxa betsawẽ hãtxai matu anu hayabia itxamisbu bebunua hau matu hãtxashũyamanũwẽ. Hakia hamebi Deus kãwã haniara tsuã nĩkama Deusbe hãtxatirubuki. 29 Habiaskari tibiri Deus yuishunikabũ hawẽ hãtxa shabakabi yusiãĩbu yusĩnika dabe kasmai dabe inũ bestitũ hatũ hawara yuitirubuki. Yusĩayã yusĩnika betsabũ

nĩkakĩ hawē hātxa hātxa kayabimēkaĩ? hau yukakĩ unākubainūbūwē.
³⁰Hanua tsuara huni betsa matube itxa tsauwanua Deusū hawē hātxa shabakabi tashnimakĩ yuimakatsi ikaya ha dukūtū yusĩkĩ hau hawaira keyunūwē, hanua ha katxu betsāri hau anūwē. ³¹Haska wakĩ matu tibitū inū dasibitū hawara Deusū matu yuimakatsis ikai hawē hātxa hatu yusĩkĩ mā akaya haska tibi dasibibū matu anua tapiĩ benimakubaĩtirubuki.
³²⁻³³Mā itxatā kēwaĩbu Deus unānuma hiweatū matu itimaska wakĩ husimakatsi ikamawē taea mā Deusū hātxa shabakabi mā yuishūmisbū matū kuxipa meketā uĩra hawē dayakubaĩkāwē.

Haskai nū itxai beyamis tibi ikūwaĩbu itxatā ³⁴huni yusĩnābū yusĩkĩ keyuaya hunibū nĩkatā yuka ikeakeaibū ha itxabu anua aĩbuaiburi yuka ikatsis ibiai hau hātxyamanūbūwē. Hawē benē mekeawē taea aĩbuaibu hau pes tsanūbūwē, Deusū Moisés kenemakĩ habiaskari yununiwē taearā. ³⁵Hawara yuka iti tenebai kashū hawē hiwetāshū besti hawē bene kasmai hawē epa inū hawē hutxi hau yukakubainūbūwē.

³⁶Deusū kakape yusĩkĩ taewakĩ matu anu dukū tashnimama inibu mā unaiĩ. Ha inū, hunibū yusĩkĩ matu anu besti yusĩama irianibuki.
³⁷Haskakē tsuabūra xinākĩ: “Deusū Yushĩ Pepa haya hawē hātxa ē shabakabi yuishūtiruki”, iwanā, ē kene uĩkĩ: “Nukū Shanē Ibū Paulo nuku yusĩmaniwē taea yusĩa pepaki”, iwanā, unāshākanikiki. ³⁸Hakia tsuāra ē yusĩa danāyā Jesusū ha yusĩnāri danāriashanikiki.

³⁹Haskakē ē betsabu inū ē puibuū, tsuara Deusū Yushĩ Papatū kuxipawē hātxa hawē hātxima hātzakatsis ikai hatu nesewakĩ nemayamakāwē. Hakia Deus yuishūkĩ hawē hātxa shabakabi hatu yusĩkatsi ikinā, Deus yukakubaĩkāwē. ⁴⁰Hanua itxatā Deus mā kēwākatsis ikairā, dasibi Deusū Yushĩ Papatū kuxipawē hawērua wakĩ haska ē matu yusĩmis txibākĩ akubaĩkāwē.

Jesus mawaxina Deusū bestēwā uĩnibukiri yusĩnikiaki, na hātcharā

15 ¹⁻²Ē betsabu inū ē puibuū, Deusū kakape Jesuskiri ē matu yusĩayā nĩkakĩ xinātxakayamakĩ unāshubira abukĩ Jesus mā ikūwānishū txibākĩ xinākubaini txĩtuāma mā kuxipakūkainaya ha kakapewē Deusū matu mekeawē taea mestētā mā hamē ikūwāma ini unākĩ matu ana yuinū nĩkairakāwē. ³Haska dukū eā unākĩ tapĩnishū ē matu yusĩtanirā, eskaki, nĩkairakāwē. Haska Deusū hātxa yuishunikabū kene tibiwē yuini keskai yusĩkĩ: “Nukū txakabu buanū ika Messias Cristo mawashanikiki”, inibu haska kenenibu meneni keska nū matu yusĩkubaĩtaniki. ⁴Ha inū, Jesus mawa maiwabu shaba dabe inū besti kaya Deusū bestēwanikiaki, haska bebūkiri Deusū hātxa yuishunikabū hakiri kenenibu keskariairā. ⁵Haska waxinabu hanua Simāo Pedro, hawē kena betsa Cefasrā, haki dukū Jesus tashnitā uĩmatā hanua hawē kuxipaya 12 hunibu haburi uĩmarianikiaki. ⁶⁻⁷Hanuari hawē betsa

Tiago hakiri nukutã Jesusũ kuxipaya betsaburi habukiri nukutã hatu uĩmaxĩkẽ hanua habũ txibãkĩ ikũwãmisbu mirimahaira 500 binuabutikiri Jesus hatuki nukutã uĩmarianikiaki. Hatiri ma debua inũ itxapa hiweriyauabuki.

⁸⁻⁹Hanushũ Jesus ikũwaĩbu itxakawakĩ ẽ hatu mesewakĩ itimaska wakubainaiwẽ taea ẽ atimapa txakabubia Damascokiri ẽ kaya hawẽ henei eki nukui Jesus tashnitã ea uĩmarianiki. Ẽ bake atimapa kaiyã kaũma hiwemis keska ẽ ikaya hawẽ kuxipaya betsa tsuabũra ea kenatirumabiakẽ ẽ hawẽ tsuma betsabũ kuxipaya keska Jesusũ ea wani hatu keskabia ẽ xinãnã, ẽ beshmaski. ¹⁰Earã, txanima ẽ hawẽ tsuma kuxipaya betsaki. Haska ea wakatsi Deusũ ea duawakĩ ea katunishũ hamẽ ea katuama hawẽ daya akĩ Jesusũ kuxipaya betsa dasibibu ẽ hatu binumakubainaii. Hakia emebi dayama Deusũ ea duawakĩ ea merabewaya ẽ dayashũkũkainaii. ¹¹Nũ tsuabura Jesusũ kuxipaya betsabũ inũ ea nuku dasibibũ Deusũ Jesuskiri kakape nũ matu yusĩkubainaya ea kasmai huni betsabũ matuki txaniaibũ mã Jesus ikũwãkĩ taewaniki.

**Jesus bestẽwani keska wakĩ ikũwaĩbu mawakubainaibu
Deusũ hatu bestẽwãriashanikiaki, na hãtxarã**

¹²Hamẽ betsarã, Cristo mawaxina Deusũ bestẽwanikiri nũ matu yusĩbiamiskẽ haskakĩ: “Mawabũ yura ana besteãma ishanikiki”, iwanã, hatiritũ xinãkĩ Corinto anushũ yuimisbumẽ? Mã haska xinaĩbu matu ana yusĩnũ nĩkairakãwẽ. ¹³Mawabu hawẽ yura ana besteãma ishanaibunã, Cristorã, hawẽ yura ana besteãma iniraka, mã xinaĩ? ¹⁴Deusũ Cristõ yura ana bestẽwãma inikenã, haska Cristokiri hawẽ kakape nũ yusĩmistrã, hawama inũ mã Jesus txibaĩnã, matũ xinãwẽ mã ikũwaĩnã, hawamari ikeanaii. ¹⁵Ha inũ, Deusũ Cristõ yura bestẽwani nũ hawẽ kuxipayabũ matu yusĩkĩ mawabu hatũ yura ana besteãbũma ibiashanaya hamẽ matuki txani nukũ hãtxawẽ matu paraĩ nũ txanitxaka bestikũkaĩkeanaii, Deus haska yubakabianikẽ nukũmebi hawẽ hãtxa betsa wakĩ Deus danãmairã. ¹⁶Mawabũ habũ yura besteãma ishanaya Cristori Deusũ bestẽwãma iriakeaniki. ¹⁷Haska inũ, Cristo besteãma inikẽ mã Cristo ikũwaĩ hawamawẽ taeshũ matũ txakabu tsuã buama mã habiaskas hiwekeãkanaii, hawa kuxipa hayamawẽ taearã. ¹⁸Haska inũ, Cristo besteãma inikẽ Cristo ikũwaĩbu hamẽ mawatã benukeãkanaii. ¹⁹Ha inũ, na hiweawẽ besti Cristo ikũwãkĩ nũ manakaiburã, nũ nuitapatxakayamakeanaii, haska betsabũ nuku danãkĩ nukukiri xinãtiruburã.

²⁰Hãtxa txanima matu yuinũ nĩkairakãwẽ. Cristo mawaxina ha dukũ Deusũ bestẽwaniwẽ taea yuraburi mawakubainaibu hawẽ taeari besteĩ keyushãkanikiki. ²¹Adãonẽ txakabuwakĩ yurabu dasibi mawati baiwashuniki. Haska keskariwakĩ Cristo mawa ana bestẽnishũ habiawẽri

taea yurabu dasibi mawa bestêshâkanikiki. ²² Adão ini keskariai yurabu dasibi mawashâkanikiki. Hakia Cristo bestêtã ana hiwenikê haska keskariai yurabu ikûwã ana bestêtã hiweriashâkanikiki. ²³ Hanua Cristo hawê yura Deusû bestêwanikê ha habû ikûwãibu hawenabu mawabu haska Cristo ini keskai ana Cristo huaya dasibi hatû yura Deusû bestêwãkiri keyushanikiki. ²⁴⁻²⁶ Hanua dasibi pewakî keyunû ika Cristo Shanê Ibhaira hushû dasibi hatû kuxipa tibi hatu mebikî shanê ibu betsabu mitanumabu wakî dasibi yununika kuxipabu yamawakî dasibi yushî yamawakî dasibi hawê haibuaibuma maemakî yamawakî keyutã atimas hawê yurabu mawamis keyu maematã Cristo ana Shanê Ibuama henetã Epa Deus besti yunua ha bestitû dasibi mekei Shanê Ibushanikiki. ²⁷⁻²⁸ Dasibi Deusû damiwani Cristô hatu maemamakî keyutã haska habe yubakai yuinameni hawê Epa Deuski shanê ibuama Epa Deusû ha damiwani mekekubaïmisshû yunua Cristô hatu maemakî binumatã dasibi betsa betsapa habetã damiwani Epa Deusû mekekî dasibibu binui ha besti shanê ibuhairashanikiki, Epa Deusrã.

²⁹ Haska inû, betsarã, ê haska matu yusîsmabiakê yurabû ikûwã naxiriama debuabu hatiri yura betsabû merabewanû ika naxishûmisbuki. Mawabu Deusû ana bestêwãma ibiashanaya, haskai ha yura mawa mã hatu naxishûmisbumê, ana bestêshanai mã ikûwãmabiarã? ³⁰ Haskabiakê Deusû kakape nû yusiayã txakabu mese tenei nû ikûkainaya mawa nû ana besteãma ibiashanaya, haskakî hiwea bika bari tibi nû tenekubaïkanai? ³¹ Ê betsabu inû ê puibuû, nukû Shanê Ibu Jesus Cristo mã ikûwãyã txanima benimahairakî hãtxa kayabi matu yui: “Bari tibi ê mawakeãkûkainaii”, ika ê txanixakamaki, haska ê ikûkainairã. ³² Nû ana besteãma ishanaya ê hamê hiweawê taea Êfeso anua pubêhairabube hatube ha iki ê xinãnê besti ê hawa maemama ini mã xinaï? Txanima mawabu nû ana besteãma ishanayarã, haska yurabû ikûwãbuma hãtxai: “Beyus bestikî pinãkãwê, vinho anãkãwê, mexukiri mawatã nû hawa piama ana beyusama ishanairã”, ikai bû nû habiaskari xinãriakeanaii. ³³ Haska xinãbiakubainaibû hãtxa kayabi matu yuinû nîkairakãwê. Hau matu parãyamanûbû tsuabûra nukû yusiã danãkî mã beya pepa txibãbiaya hamakiri xinãmakî matu txakabuwamakî henemakatsis ikaibu ana hatube haibunameyamakãwê. ³⁴ Matu dakewanû, iwanã, na haska ê matu yuiai. Yurabu Deusû bestêwãshanai betsabû ikûwãma kanekanikiki. Matubu niti itã hatû hãtxa ana nîkai txakabuwama matû xinã bestêwãtã pe besti Deuskiri xinãkubaïkãwê.

Yura mawakubainaibu bestêi haskashanaibukiri

Paulô hatu yusînikiaki, na hãtxarã

³⁵ Hamê tsuara yuka iki: “Haskara ishãkanimêkaï, yura mawabu Deusû bestêwanã?” iki: “Hatû yurarã, haskara hayashãkanimêkaï?” ikî nuku

yukamisbuki. ³⁶Haska mã yuka ikairã, hawa unãmabia mã ikaii. Heshe banakiri yusĩkĩ haska nukũ yura bestëshanai ã matu nĩkamatiruki. Eskaki, nĩkairakãwẽ. Yunu heshe bana hawẽ bimi txapuaya hawẽ heshe peshei hukuĩ bet sai ana hiwemiski. ³⁷Hanua shekiwã heshe bana hukuĩ hawẽ hi dami beneama hakia hawara heshe tibirã, shekiwã keskarã, hawẽ bimi damimisbuki. ³⁸Heshe tibi Deusũ haska benemanishũ haska tibi betsa wama yumewamiski.

³⁹Ha inũ, yura dasibirã, betsa tibi haskas nami hayamaki, huni kuĩ nami inũ, yuinaka nami inũ, peiyabu nami inũ, baka namirã. ⁴⁰Haska keskari nai anua inũ mai anua yura haska keska daves wama iniki. Ha inũ, yura besu naiuria hawẽrua wakĩ mai anuari yura besu hawẽrua betsa warianiki. ⁴¹Haska inũ, bari inũ ushẽ txasharã, haskasmaki. Ha dikabi bixi dasibi haskas txashamariki. Betsa txashahaira inũ betsa beshmas txashaya Deusũ dasibi txashamamiski.

⁴²Nukũ yura bestẽwãkĩ betsa washanairã, habiaskari tibi nuku washanikiki. Mawa maiwabu yura txapumiski. Hamẽ bestẽwãkĩ yura bena txapuisma nuku tibi inãshanikiki, Deusunã. ⁴³Mawabu hawẽ nami abuama maiwakĩ putabiabu hanua hawẽ yura ana besteaĩtiã yura bena txapuisma bi bestëshãkanikiki. Yura mawa nami babu maiwabiabu Deusũ txipu bestẽwã hawẽ kuxipa inã hayashanikiki. ⁴⁴Yura kayabi himia mawa maiwabu ha yura besteĩnã, Yushĩ Pepaya nũ bestëshanaii. Yura kayabi nũ ma hayakẽ yura bena hawẽ Yushĩ Papatũ hiwemaya nũ hayashanaii.

⁴⁵Deusũ yunua Moisés kenekĩ: “Huni wakĩ taewakĩ Adão damiwatã Deusũ hiwemaniki”, aniki, Moisésnã. Hamẽ Cristõ yura Adão keskari bia nuku mawashũkĩ hiwekuĩa Deusbe niti ikama hawẽ Yushĩwẽ hiweti nuku washuniki. ⁴⁶Nuku damiwakĩ taewakinã, ha dukũ yura kayabi Deusũ nuku waniki. Ha katxu Deusũ nuku bestẽwãyã hawẽ Yushĩ Papatũ yura bena nuku inãshanikiki. ⁴⁷Ha dukũ huni Adão wakĩ Deusũ mai mixpu bishũ hawẽ yura damiwanikiaki. Hamẽ yura Cristorã, nai anua hui huni kuĩ yura bitã kainiki. ⁴⁸Mai mixpu bishũ damiwakĩ Adãonẽ yura wani habias nukũ yura mai mixpukẽ ha yura nũ mawabu txapui keyui nukũ yura ana hawẽri mai mixpu besti ishanikiki. Hamẽ Cristo nai anua huni habiauriri kani keskai nukuri nai anu habe hiwei kai nukũ yura Yushĩ Papatũ kuxipa haya yura benaya nũ hiwekuĩshanaii, niti ikamarã. ⁴⁹Ha dukũ mai anu hiwea Adão damiwani hawẽ yura keska nũ hiwea Deusũ nuku bestẽwãkĩ nuku betsa wa Cristõ yura keska nũ ishanaii. ⁵⁰Ë betsbu inũ ã puibuũ, ana matu yusĩkubainũ nĩkairakãwẽ. Nukũ yura kayabi txapumiswẽ taea hiwekuĩ niti ikama nũ hawẽ itirumawẽ taea habias yura kuĩ nai anu Deusbe hiwetirumaki.

⁵¹Yubakatã Deusũ hawẽ hãtxa huneni matu shabakabi yuinũ eskaki, nĩkakãwẽ. Jesus nũ ikũwãiburã, mawaira hatira nũ mawama ishãkanaii.

Jesus ana huaya nuku tibi betsa washanikiki, yura bena betsa nuku wakinã. ⁵²⁻⁵³Bari hawē henei keyuaitiã hawaira nū betsupe imis keskai Jesus Cristo huaya Deusū nai tsumã trombetea txaã akaya mawabu Deusū bestēwāyã yura kayabi txapumistū hawara txapuisma bikī yura bena ana mawatiruma biaya nuku nū hiweyuabu nuku dasibi dami wakī betsa wariashanikiki. ⁵⁴Haskai kaikiri Deus yuishunika Isafasi kenekī: “Ana tsua mawama iki kai Messiasī mawa maemashanikiki”, ini shabakabi txanima ani nū unai. ⁵⁵Deusū hãtxa yuishunika betsa Oséiasīri kenekī: “Deusbe hiwea niti ikamarã, nū mawamawē taea nū ana hawa tenetiruma ishanai”, ini mā nīkariatiruki. ⁵⁶Eskaki, matu yuinū nīkairakãwē. Txakabukūkaini txakabu wē mawai nū datemiski. Haska inū, dasibi Deusū nemati inū hawē yunuti Moisés kenemani nū txibätirumawē taea xinã txakabū nuku atxishū nuku txakabuwamakubaĩmiski. ⁵⁷Haska binumakī nukū Shanē Ibu Jesus Cristo nuku mawashūkī nukū txakabu buanikē mawai nū hawa ana dateama ishanaiwē taea Deus kēwākubainākãwē, benimawakinã.

⁵⁸Haskakē ē betsabu inū ē puibuū, hawara nukū Shanē Ibū matu yunua heneama akī mā hamē dayama mā unaĩwē taea Jesus txibaĩ txĩtuãma xinã betsa wama nukū Shanē Ibuki shukua pehaira dayakī apakekãwē.

**Haska watã Jerusalém anua ikūwaĩbu Paulõ hatu
merabewakatsi inikiaki, na hãtxarã**

16 ¹Yunuti betsa matu yuinū nīkakãwē. Jesus ikūwaĩbu Jerusalém anuabu nuitapakanikiaki. Nū hatu merabewanūbū haska ikūwaĩbu Galácia anuabu ē hatu yunuyama keska wakī ē maturi yui ai nīkakãwē. ²Matu anu ē kariama ea manama domingo tibi matū dayawē mā pei biai itxapa mā biaitū pei itxapa aruaya eskarabes mā biaitū pei eskarabes arukī ea manakãwē. Mā ma itxawaxikē ³hanua ē kai hikiaya pei mā itxawaxina Jerusalém anu mā bumakatsis ikī huni betsabu katutã ē kene hatu bumashanaiyabi ha merabewati pei mā itxawaxina hatu inaĩ butirubuki. ⁴Hamē ē haska xinaĩnã, ea dikabi ē kayarã, habu ebe butirubuki.

⁵Nenua kaĩkainirã, Macedônia mai pakea anu kakūkaini hanua atimas Corinto anu ē matu anu hikishanai. ⁶⁻⁷Matu anu kabia ē hī hī ikaĩkatsi ikamaki. Hamē nukū Shanē Ibū ea nemama ushe dabe kasmai ui debuaya matube hiwekatsi iki hawaira ē kakatsi ikamaki. Hanushū ea duawakī ea merabewakī harakirira ē kaya mā ea nitxikī pewatirubuki.

⁸Ha Pentecostes habiatĩari ikūwaĩbu itxabuki Yushī Pepa hatuki butuni besiaibutiã ushe junho keyuaya nenu Éfeso anu ē habianu baxikushū hatu uĩyuai. ⁹Éfeso anushū Jesuskiri kakape yuii ē dayai itxapabū ea nemai eki sinatabiaibū Deusū hãtxa betsabu ē yusikubainaya itxapabūri ea nīkakanikiki.

¹⁰Nukū betsa Timóteo matu anu hatiara kaya nukū Shanē Ibū daya ē ashūmis keskari akaiwē taeshū hikiāi ishū duawashākāwē. ¹¹Matubū tsuāra danāma duawakī hamapai tibi bikatsis ikai merabewakī inātā benimawakī unānuma hau eanu hunū nitxīshākāwē, nenushū ikūwaī betsabubetā hatubetā ē manairā.

¹²Ea kene bemakī Apolokiri mā ea yukaima matu yuinū nīkakāwē. Ē yunubiakubaina natiā matu anu kayutirumakiaki. Hanu hatiara hawē xinānē kashanikikirā.

Hatū hātxa hatu bumanibukiaki, na hātcharā

¹³Kuxipai hawaki teama Jesus txibaī txītuāma hamapai txakabu danaī mestēnepakubaīkāwē, niti ikamarā. ¹⁴Hamapai tibi mā akairā, yura betsabuwē nuikī hatu duawakī ashūkubaīkāwē.

¹⁵Ē betsabū inū ē puibuū, Acaia mai pakea anushū Estéfnas inū habe hiweabū habu dukūtū Jesus ikūwākī taewanibū ikūwaību dasibiwē nuikī hatu merabewakubaīmisbu mā unaii. ¹⁶Habu keska nīkakī ikūwaību betsabū nukū Shanē Ibu Jesuskiri kakape dayamisbu hatu nīkariakī dasibi hatu merabewakubaīkāwē.

¹⁷Mā txai hiwekē matumaki Estéfnas inū, Fortunato inū, Acaico ea anu bexīshū hawara mā ea ashūtiruma ea ashuaībuwē taea ē benimahairaii. ¹⁸Habū mā ea ashūtiru keska wakī ea anu bexīshū ē huīti xinā txākāwākī ea benimawakanikiki. Ikūwaī betsabū haska keskabu duawariakubaīshākāwē.

Hawē kene Paulō keyunikiaki, na hātcharā

¹⁹Ikūwaību Ásia mai pakea anushū matukiri pe xinākī habū hātxa matu yunukanikiki. Ha inū, Áqüila inū Prisca inū dasibibu hatū hiwe anu itxamisbū matukiri pe xināriakī habūri hatū hātxa matu yunukanikiki. ²⁰Nenushū ikūwaī dasibibū habū hātxa matu yunuriakanikiki. Ikūwaī betsaki nukutā hatube benimai yuka iki ikukunākubaīkāwē.

²¹Kenekī keyukī ē tsumapā ana ea ashūama ē Paulō emebi ē matu kene keyushunaii.

²²Tsuabūra nukū Shanē Ibu abumarā, hau Deusū yupunūwē.

Nukū Shanē Ibu nū manai hawaira hau ana menā hurinūwē.

²³Nukū Shanē Ibu Jesusū hau hawē pepawē matu duawakubainūwē.

²⁴Matubetā ē Jesus Cristo ikūwaīwē taea matu xinaī ē matuwē nuikūkainaii.

Hatiski, ē hātcharā.

Paulo